

WYDAWNICTWO BIURA PRACY SPOŁECZNEJ.

WANDA KAMOCKA

Ustrój samorządowy Anglii.

Urząd Gminy Żyrzyn
powiatu Puławskiego.

dnia

22. MAR. 1932

N

232

WARSZAWA.

Druk. „Rola“ J. Buriana, Mazowiecka 11.

1919.

43240

84716

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0271870

K-148/77/84716

Orząd Gminy Żyrzyn
powiatu Puławskiego.

data 22. MAR. 1932

232

Ustrój samorządowy Anglii.

I.

Organizacja administracji posiada naogół wśród państw cywilizowanych dwa typy, zależnie od stosunku pomiędzy organami władzy centralnej i samorządowej lokalnej. Albo organy lokalne są wytworem i podlegają władzy centralnej (np. we Francji), albo władza centralna jest wytworem historycznym, podporządkowanym organom lokalnym; przedstawicielką tego typu jest par excellence Anglia. Główne zarysy samorządu angielskiego zostały nakreślone na stulecia przed powstaniem władzy centralnej. Administracja centralna pojawia się w XII wieku i jest dziełem francuskich urzędników; samorząd lokalny był zjawiskiem starszym co najmniej o pięć wieków i był wynikiem potrzeb i zwyczajów teutońskich osiedleńców. Skarb, sąd królewski, parlament powstają za czasów królów Andegawenów Plantagenetów, „township“, „hundred“ i „shire“ istniały jeszcze przed królem Alfredem. To też władza centralna musiała zawsze liczyć się z samorządem, jako z faktem istniejącym. W swym politycznym rozwoju jednostki samorządowe znikwały lub powstawały, naogół jednak niemal wszystkie obecne

Organizacja administracji Anglii.

jednostki samorządowe angielskie posiadają swe pierwotypy wśród organizacyi anglosaskich, lub przynajmniej zapożyczyły od nich swej nazwy. Ztąd selfgovernment angielski przedstawia historyczną ciągłość, a zarazem harmonijny zespół państwa i społeczeństwa, równowagę tych dwóch czynników, ich organiczne powiązanie. Określając organizację administracyjną Anglii, możemy powtórzyć za M. Boutmy, iż polega ona obecnie w swych głównych zarysach na prostym trójkątnym diagramie: parlament stanowiący prawa, notable stosujący je i trybunały dla zapobiegania nadużyciom przez zarządy lokalne lub rząd.

Cała władza administracyjna została, poza funkcjami ogólnopaństwowymi, złożona w ręce ciał samorządowych; rząd centralny, z małymi wyjątkami posiada naogół tylko kontrolę nad ich działalnością, lecz kontrola ta jest tylko krytyczną lub cenzuralną, nie zaś absolutną.

Główną cechą zarządu angielskiego jest to, iż jest on wybitnie legalnym. Żadne ciało samorządne, żaden urzędnik nie może działać bez wyraźnie określonego prawnego upoważnienia. Stosownie do istniejącego w Anglii panowania prawa („rule or supremacy of law“) równie dobrze nikt nie może być karany inaczej, jak za wyraźne przekroczenie ustaw, stwierdzone na zwykłej drodze prawnej, przed zwykłymi sądami, jak każde działanie władzy publicznej, bez względu na to, przez kogo lub przeciw komu zostało podjęte, podlega zaskarżeniu przed zwykły sąd, co stanowi jedyny środek, za pomocą którego może być stwierdzona lub zakwestyonowana jego prawność. — Pozatem samorząd angielski jest niezależny, nie zaś hierarchiczny. Każdy organ ma zupełną swobodę działania w zakresie swojej kompetencji pod warunkiem, iż działa *bona fide*. Każdy organ jest pod specjalną opieką jednego z departamentów zarządu centralnego, lecz jak to było zaznaczone powyżej, opieka ta ogranicza się właściwie do kontroli nad nieprzekraczaniem przez jednostki samorządowe swych atrybucyi lub też nad niezaniechaniem przez nie swych obowiązków.

Można powiedzieć, iż ogólnie ciała samorządne spełniają funkcje prawodawcze, administracyjne, wykonawcze. Stosownie do tego podziału w samorządzie angielskim osoby, do których należy dział prawodawczy i administracyjny, są obieralnemi na zasadzie wyborów mniej lub więcej powszechnych i spełniają swe obowiązki honorowo, podczas gdy urzędnicy wykonawcy są naogół mianowani i są pieniężnie wynagradzani za swoją pracę.

Istnieją dwie metody polityki, jaką prawodawstwo może stosować do ciał samorządnych: pierwsza polega na nadaniu ogólnych praw wszystkim organom pewnej kategorii, druga na nadawaniu szczegółowych praw poszczególnym władzom. Z tym ostatnim systemem mamy do czynienia w samorządzie angielskim. Kompetencje każdej z jednostek zarządu lokalnego są ściśle określone, rozszerzenie atrybucyi może nastąpić tylko na zasadzie specjalnych praw, „private bills“, „adoptive acts“ lub rozporządzeń prowizorycznych.

II.

Najmniejszą jednostkę w systemie samorządowym angielskim stanowi *parafia*. Gdybyśmy chcieli odnaleźć jej prototyp z czasów saksońskiego osadnictwa w Anglii, musielibyśmy zapewne obrać „township“, który ze swemi zebraniem „townmoot“, zwoływanemi dla omawiania wspólnych potrzeb obrony, wymiaru sprawiedliwości, zarządu wspólnymi lasami i gruntami i t. p. ze swymi urzędnikami, jak „reeve“ czyli przewodniczącym, „beadle“ czyli posłańcem, stanowi jądro wszelkiej organizacyi samorządowej. Pierwsi misjonarze chrześcijańscy osiedlają się zwykle w owych „township“, które po większej części zaczynają odpowiadać kościelnym parafiom. Z wprowadzeniem urzędzeń feudalnych życie i organizacja „township“ zaczyna w wiekach średnich zanikać, coraz większego za to znaczenia nabiera parafia. Zebrania parafialne odbywające się w zakrystyi—stąd nazwa „vestry“—otrzymują nową organizację i prawa z chwilą ustanowienia przez Elżbietę prawa o pomocy ubogim, pierwszego „Poor Law“ w 1601 roku. Od tej chwili zaczyna się na nowo rozwój organu samorządowego parafii—township.

Parafia

Charakter samorządu angielskiego.

Za opieką nad ubogimi coraz nowe sprawy zostają wciągnięte do kompetencji zebrań parafialnych, np. drogi, mosty, drenowanie i t. p.; sprawy kościelne zostają całkowicie oddzielone od świeckich i powstaje obecna jednostka samorządowa administracyjna, parafia cywilna, którą prawo określa jako „obszar, na który jest lub może być nakładany odrębny podatek na ubogich i który wybiera lub może wybrać odrębnego nadzorcę.“ (Poor Law Amendment Act 1894 r.).

*Parafia
miejska.*

Prawo z 1894 r. rozróżnia parafie miejskie (urban) i wiejskie (rural). Miejską jest parafia, należąca do miejskiego okręgu zdrowotnego. Parafie miejskie posiadają dotąd starożytną organizację, określoną przez prawo z 1818 roku (Vestry Act).

Vestry.

Głównym organem miejskiej parafii jest dotychczas zwykle zakrystya „vestry“, składająca się z wszystkich uprawnionych do głosu, tj. wszystkich zamieszkujących jakieś posiadłości, opłacających podatki, zarówno mężczyźni jak kobiety.

Zwykle głosowanie odbywa się przez proste podnoszenie rąk, na żądanie jednak może mieć miejsce balotowanie, przy czem właściciele mają prawo do kilku głosów, zależnie od wysokości opłaconego podatku, mianowicie jeden głos przysługuje opłacającym podatek od dochodu rocznego poniżej 50 £., za każde 25 £. otrzymuje o jeden głos więcej aż do maximum 6 głosów.

Select vestry.

Niektóre z parafii na zasadzie tak zwanego „Hobhouse's Act“ z 1831 roku posiadają zakrystye wybrane („select vestry“); wtenczas vestry jest ciałem reprezentacyjnem. Hobhouse Act nadaje prawo wyboru select vestry wszelkim parafiom, liczącym ponad 800 opłacających podatki housholders. *) Za zgodą opłacających podatki powstaje z wyboru select vestry, w skład

*) T. j. osób prowadzących odrębne gospodarstwo, zajmujących cały dom lub mieszkanie.

której wchodzi resident householders zamieszkujący jakąś posiadłość w obrębie parafii, za którą opłacają co najmniej 10 £ podatku rocznie. Ilość członków vestry waha się od 12—120-tu, stosownie do ilości opodatkowanych householders po 12-tu dla każdego tysiąca; urządowanie trwa lat trzy, przy czem 1/3 członków usuwa się corocznie. Wyborcami są wszyscy opłacający podatki, wybory odbywają się za pomocą balotowania, każdy wyborca posiada tylko jeden głos; ta sama zasada jest utrzymana przy głosowaniu w select vestry. Po za obraniami członkami w skład vestry wchodzi duchowny i dwaj dozorczy kościelni—(churchwardens). Duchowny jest zwyczajowo przewodniczącym, w razie jego nieobecności zebranie obiera sobie dowolnie przewodniczącego. Dozorcy kościelni mogą zwoływać zebranie vestry w każdym czasie.

Mianowanie 2 dozorców kościelnych winno mieć miejsce za porozumieniem duchownego i parafian, lecz w praktyce duchowny mianuje jednego a parafianie wybierają drugiego. Dozorcą kościelnym może być każdy, zarówno kobieta jak mężczyzna, opłacający podatki. Urządowanie trwa rok jeden, poczem może nastąpić powtórne powołanie. Do głównych obowiązków dozorców kościelnych należy opieka nad kościołem i cmentarzem i działanie jako nadzorcy „overseers“ ex officio, a więc zarząd majątkiem parafialnym oraz zdawanie dorocznych sprawozdań z działalności departamentowi zarządu lokalnego—Local Government Board — i zwoływanie w razie potrzeby zebrań vestry.

Najważniejszymi urzędnikami są nadzory—overseers of the poor, urząd ten powstał jeszcze na mocy rozporządzeń Elżbiety z 1601 r. Do 1894 roku byli oni mianowani przez sędziów pokoju; obecnie L. G. B. może prawo to przelać na jedną z władz sanitarnych. Mogą oni mieć do pomocy płatnych pomocników. Urządowanie trwa rok jeden, kobietom przysługuje bierne prawo. Należy do nich egzekutywa przy opiece nad ubogimi, lecz najważniejszym obowiązkiem jest układanie list szacunkowych i rozkład podatków.

W celu otrzymania danych co do własności podlegającej opodatkowaniu, nadzorcy stwarzają listę wszelkiego opodatkowanego majątku „rateable hereditaments“, która zostaje wystawiona przez 14 dni do publicznej wiadomości, po czym zostaje oddana specjalnej komisji urzędu opiekuńczego unii. „Union Assessment Committee“. *) Komisya ta jest dorocznie wybierana w celu rewizji list podatkowych sporządzonych przez nadzorców i składa się z minimum 6, maximum 12 członków; do niej zgłaszane są wszelkie skargi co do wysokości oznaczonych podatków lub co do omińnięcia jakiegś podlegającej opodatkowaniu własności. Jeżeli lista okaże się poprawną, zostaje ona przyjęta jako podstawa rozkładu podatków pod nazwą „valuation list“ listy szacunkowej, w przeciwnym razie muszą być wprowadzone odpowiednie poprawki, na zasadzie skarg vestry lub pojedynczych osób zainteresowanych. Następną czynnością jest obliczenie wysokości żądań budżetowych, jakie mogą być skierowane do parafii przez różne władze samorządowe. Poczem następuje ustalenie wysokości podatku, obliczenie jaką sumę należy pobierać od każdego funta ogólnej sumy podlegającej opodatkowaniu własności parafialnej, aby zadośćuczynić przewidywanym zapotrzebowaniom.

W teorii obowiązani są nadzorcy stwierdzić okres czasu, na który zostaje podatek ustalony, lecz nie są obowiązani trzymania się tego określenia i w każdej chwili mogą ustanowić nowe. W praktyce ustanawiają oni wysokość podatku raz do roku. Zanim podatek może być pobierany musi być uzyskanie „pozwolenie“ dwóch z najbliższych sędziów pokoju, lecz jest to sprawa czysto formalna, gdyż w zasadzie pozwolenie to nie może nie być udzielone. Wszelkie późniejsze skargi przeciw podatkowi mogą być wnoszone już tylko przed kwartalne sesje sędziów pokoju.

Przedewszystkiem osobą opłacającą podatek nałożony na daną własność (nieruchomość, hereditament) jest jej posiadacz, o ile posiadanie może przynosić pewne korzyści, jakkolwiek

*) patrz str. 13.

nie ma znaczenia, czy lokator wyciąga je, czy też nie. W przypadkach małych mieszkań wdzierżawionych na krótsze okresy czasu aniżeli rok jeden, vestry może postanowić, iż właściciel będzie odpowiedzialnym za podatki i w takim razie będzie on upoważnionym do ściągania podatków od swoich lokatorów. W praktyce podnosi on komorne do takiej wysokości, aby mogło pokryć przewidywane podatki. Doniosłość obowiązków nadzorców, odnoszących się do podatków, dobitnie ilustruje fakt iż suma podatków pobranych przez nadzorców w 1892 roku przenosiła w Anglii trzystaście milionów funtów sterlingów.

Pozatem spełniają oni inne ważne obowiązki związane z zarządem majątku parafialnego oraz prowadzeniem rejestrów, list wyborczych do wyborów parlamentarnych, miejskich, hrabstwa i t. d.

Następnymi urzędnikami są płatny sekretarz, oraz woźny beadle.

Parafia wiejska jest jednostką samorządną, która została właściwie stworzona przez prawo o samorządzie z 1894 r. (Local Government Act. 1894).

Parafie
wiejskie. *)

Wśród parafii wiejskich musimy rozróżnić dwie grupy: I) posiadające zebrania parafialne i rady parafialne II) posiadające tylko zebrania parafialne. Każda parafia mająca ponad 300 mieszkańców należy do pierwszej grupy, każda parafia posiadająca mniej od 300 mieszkańców należy z zasady do drugiej. Jednak zebranie parafialne parafii liczącej ponad 100 mieszkańców może zwrócić się do rady hrabstwa o wprowadzenie rady parafialnej, a nawet w wypadkach parafii o mniejszej ludności rada hrabstwa może za zgodą zebrania parafialnego wprowadzić radę parafialną. Rada hrabstwa ma rów-

*) W 1894 r. istniało 1803 parafii miejskich i 13.093 wiejskich; obszar parafii wiejskich jest ogromnie różny, zawiera się w granicach od 50 do 10.000 acrów.

W 1899 r. na 13.035 paraf. wiejskich — 7,364 posiadało rady parafialne.

niez władzę łączenia mniejszych parafii, za ich zgodą, w jednej radzie parafialnej z zachowaniem poszczególnych zebrań parafialnych.

Prawa udziału w zebraniach parafialnych.

Zebranie parafialne składa się ze wszystkich wyborców parafialnych bez różnicy płci, tj. ze wszystkich osób, których nazwiska są wciągnięte na listy wyborców do parlamentu i na listy wyborców do rady hrabstwa. W praktyce oznacza to: mężczyzn właścicieli nieruchomości przynoszących 5 Ł rocznego dochodu, mężczyzn dzierżawiących własność ziemską o wartości dochodu do 10 Ł rocznie, wszelkich posiadaczy (mężczyzn i kobiet) jakiegokolwiek domu (o ile go zamieszkuje) w obrębę parafii, od którego podatek był stosownie opłacony, i mężczyzn lokatorów, opłacających mieszkanie w wysokości 10 Ł rocznie, z warunkiem iż są pełnoletni, nie są umysłowo chorymi i że przez dwanaście miesięcy przed wyborami zamieszkiwali w parafii oraz nie otrzymywali wsparć publicznych. Na zebraniu parafialnym każdemu z członków przysługuje prawo tylko jednego głosu w myśl zasady „One man, one vote“.

Zebranie parafialne.

Zebranie parafialne odbywa w tym składzie swe posiedzenie w tygodniu po lub przed 25 marca. Przewodniczącemu lub dwu członkom rady parafialnej lub też przewodniczącemu i sześciu członkom zebrania parafialnego przysługuje prawo zwołania go w każdym innym czasie. Zebrania odbywają się po godzinie 6-tej, ogłaszane są na 7 dni przed terminem przez zwołujących zebranie; ogłoszenia rozlepiane są na drzwiach kościołów, kaplic. W razie braku odpowiedniego lokalu wolno używać lokalu szkolnego szkoły, która otrzymuje jakkolwiek zapomogę. W parafiach, które posiadają radę parafialną, przewodniczącym jest przewodniczący rady, w przeciwnym razie zebranie obiera sobie przewodniczącego dowolnie. Uchwały zebrania paraf. zapadają większością głosów. Przewodniczący posiada głos decydujący. W przypadku zatem gdy parafia nie posiada rady parafialnej, administracja leży w ręku zebrania

przewodniczącego i nadzorców. Zebrania winny się odbywać conajmniej dwa razy do roku. Zebranie 1) obiera przewodniczącego 2) mianuje nadzorców oraz 3) kuratorów instytucji dobroczynnych 4) odbiera rachunki i sprawozdania od owych instytucji 5) udziela lub odmawia zgody co do zmiany kierunku lub kasowania *głównych* dróg 6) może ustanowić podatek w granicach 6 pensów od 1 Ł dochodu z własności opodatkowanej. Ustawa z 1894 roku udziela prawo żądania rewizji wszelkich uchwał bądź jednemu, bądź 5 lub też $\frac{1}{3}$ obecnych wyborców zależnie od doniosłości sprawy. Egzekutywa leży w rękach przewodniczącego oraz nadzorców pod kontrolą Zebrania. Zebranie ma prawo przekazywania swych praw komisji, której uchwały musi zatwierdzać, aby osiągnęły moc prawną. Rada hrabstwa ma prawo udzielania zebraniu parafialnemu wszelkich praw przysługujących radom.

O ile parafia posiada radę to wzajemny ich stosunek określiła się w następujący sposób: zebranie ogólne posiada władzę wyborczą i w pewnej mierze, uchwalającą, lub konstytucyjną, podczas gdy rada posiada szczególne prawo co do egzekutywy i przepisów. Zgoda zebrania jest konieczną dla zmiany dróg publicznych i dla wydatków pociągających za sobą pożyczkę lub podatek wynoszący ponad 3 pensy od 1 Ł dochodu. Do zebrania parafialnego należy również przyjmowanie (adoptowanie) poszczególnych praw — adoptive acts. Zjawisko „adoptive acts“ wypływa z angielskiej metody ścisłego określania praw i atrybucji poszczególnych ciał samorządowych. W rozwoju kulturalnym i historycznym pojawiły się coraz to nowe potrzeby, którym nowe prawa wydane przez parlament musiały zadośćuczynić; nowych ustaw nie czyniono jednak obowiążącymi z góry, pozostawiono obywatelom możliwość wypowiedzenia się co do ich pożytku i stosowności, przyjęcia lub odrzucenia. Przykładem takich ustaw są akty o cmentarzach (1852—1885), oświeceniu i policyi (1893), kąpielach i pralniach (1846—1882), ogrodach i terenach zabaw (1860), o bibliotekach miejskich i t. d. (1892). Zebranie parafialne daną ustawę przy-

Adoptive Acts.

muje lub odrzuca, określa granice w których zostaje przyjęta, może również określić wysokość wydatków, któreby za sobą pociągała; do rady parafialnej należy egzekutywa, sprowadzenie w życie nowego prawa.

Rada parafialna.

Rada parafialna składa się z przewodniczącego i radnych, liczbę których określa rada hrabstwa pomiędzy minimum 5 i maximum 15. Wybieralnymi są nie tylko wyborcy parafialni, ale zarówno osoby, które w czasie 12-tu miesięcy przed wyborami zamieszkiwały w parafii lub w promieniu 3 mil. Kobiety nawet zamężne nie są wykluczone. Nie mogą być wybieranymi: umysłowo chorzy, bankruci do czci nie przywróceniu, osoby skazane w okresie 5 lat przed wyborami na inną karę aniżeli pieniężną, osoby opłacane przez radę lub będące stroną w jakimś przedsiębiorstwie lub kontrakcie dotyczącym parafii. W zasadzie wybiera radę zebranie parafialne. Jednak na żądanie rady lub $\frac{1}{10}$ wyborców rada hrabstwa może podzielić parafię na sekcje „wards“, określając ilość radnych, która ma być każdej z nich przyznana.—Mandat radnego nie jest obowiązujący, trwa lat 3 (Parish Councillors tenure Act 1899) licząc od 15 kwietnia. Radni mogą być wybieranymi ponownie. Jeżeli stanowisko radnego zostaje opróżnione przed terminem wyborów, to rada powołuje nowego radnego; sama Rada zbiera się co najmniej 4 razy do roku, pierwsze zebranie winno się odbyć w ciągu tygodnia po 15 kwietnia.

Przewodniczący.

Przewodniczącym pierwszego zebrania jest przewodniczący wyborczego zebrania parafialnego, lub w zastępstwie sekretarz, nadzorca. Zebranie wybiera przedewszystkiem przewodniczącego i nadzorców, wybór nie ogranicza się do członków rady. Przewodniczący ma głos decydujący w razie podziału głosów; zwołuje radę tak często, jak to uważa za konieczne, w razie odmowy z jego strony zebranie może być zwołane przez dwóch członków. Do prawomocności uchwał rady konieczna jest obecność conajmniej $\frac{1}{3}$ radnych, przyczem quorum nie może spaść niżej 3-ch radnych, uchwały zapadają więk-

szącją głosów; naogół zebrania są publiczne. Uchwały rady są protokółowane i podpisywane przez przewodniczącego oraz 2 radnych.

Zarząd dochodami i majątkiem parafialnym jest główną atrybucją rady parafialnej, jest ona właścicielem całego majątku, począwszy od książek, kas ogniotrwałych, narzędzi pożarniczych oraz nieruchomości jak łąk, terenów, zabaw, ogrodów, parków, działek gruntowych — „allotments“ i t. p. Rada może nabywać lub dzierżawić grunta i budowle, do czego wymagane jest przyzwolenie zebrania parafialnego i L. G. B., jeżeli nie chodzi o lokaty kapitału na okres krótszy niż rok jeden.—Jeżeli właściciel potrzebnego terenu nie chce go radzie sprzedać lub wydzierżawić, to zwraca się ona do rady hrabstwa, która przeprowadza odpowiednią ankietę i może wydać polecenie wywłaszczenia. Jeżeli rada hrabstwa się tego nie podejmuje, to rada parafialna zwraca się do Local Government Board'u. Sumę odszkodowania określają arbitrzy obydwuch stron, lub w razie braku zgody L. G. B.

Drugą z ważnych atrybucji rady parafialnej jest zarząd dobroczynnością „parochial charity“ czyli zarząd mieniem przeznaczonym na użytek mieszkańców parafii np. szpitalami, bibliotekami publicznymi i t. p., terenem zabaw, lokalem zebrania i t. p.

Zarządzający mieniem przeznaczonym na użytek mieszkańców parafii są upoważnieni do oddania ich radzie parafialnej lub osobom przez nią wyznaczonym—o ile własność ta nie posiada charakteru duchownego. Rada parafialna ma prawo zastępowania kuratora instytucji dobroczynnych przez swych członków, zarządzający są mianowani na lat cztery, połowa ustępuje co dwa lata.

W zasadzie rada parafialna nie posiada żadnych praw odnośnie do kwestyi drogowych, i zdrowotności, jednakże zostały uczynione niektóre konieczne wyjątki. I tak rada parafialna ma prawo zakupu na zasadzie umowy polubownej gruntów potrzebnych dla przeprowadzenia drogi, zgoda jej jest

Kompetencya.

potrzebna dla budowy, zmiany kierunku i *deklasowania* dróg; może ciągnąć pożytek z rzeki, źródła lub studni położonej w obrębie jego terytorium; może osuszać, nawadniać, drenować stawy, błota, z zachowaniem praw osób trzecich i władz samorządowych wyższych. W razie niedbalstwa władz sanitarnych okręgowych — rada parafialna posiada prawo składania skarg radzie hrabstwa.

Jeżeli rada parafialna nie może wydzierżawić na drodze polubownego porozumienia gruntów potrzebnych na stworzenie działek dla klasy robotniczej, to może składać petycje do rady hrabstwa, która za zezwoleniem L. G. B. może wydać odpowiedni nakaz, jeżeli chodzi o okres czasu 14 do 35 lat. Rada parafialna działa sama wprost, lub zapomocą różnych komisji, których uchwały muszą być przez nią potwierdzane.

Urzednicy.

Do urzędników rady parafialnej należą przedewszystkiem nadzorcy—overseers—spełniają oni tak jak w parafii miejskiej wszelkie funkcje odnośnie do rozkładu i poboru podatków, do nich należy również udzielanie pomocy w wypadkach nagłych. Zwykle posiadają oni płatnych pomocników—assistant overseers, Sekretarz Rady jest zarazem archiwaryuszem, w zasadzie obowiązek ten powinien być spełniany bezpłatnie przez jednego z radnych, lecz zwykle bywa przekazywany urzędnikowi płatnemu. Skarbnikiem może być jeden z radnych lub inna osoba, urząd ten jest honorowy.

Jakkolwiek parafie posiadają możność dość szerokiej działalności samorządowej, to jednak w nielicznych tylko przypadkach jest ona podejmowaną przez zebrania lub rady parafialne na większą skalę, powiększej części podejmują je wyższe jednostki samorządowe np. okręgi. Przyczynę tego należy zapewne upatrywać w małym obszarze i zaludnieniu oraz niedostatecznych środkach materyalnych. W 1899 roku 308 parafii, w których istniały rady parafialne i 5.211 parafii, które posiadały tylko zebrania parafialne nie wykazało żadnych wydatków. W 7384 parafiach zostały sprawdzone rachunki przez inspektorów okręgowych. Ogólny dochód tych parafii wynosił 185.259 £,

rozchód 182259 £, 33.214 £ pochodziło z podatków lokalnych (local rates) 31.786 £ lub z działek gruntowych (allotments). Suma 51.896 £ wydatkowana była na cele związane z prawem o oświetleniu i policyi (Lightning and Watching Act) 33.533 £ na zasadzie prawa o cmentarzach (Burial Act, 29.743 £ na allotments.

III.

Unia parafialna dobroczynności publicznej „poor law union“ powstała jako jednostka samorządowa już na zasadzie prawa z 1834 roku (pror law Amendment Act) obecna jednak organizacja i kompetencja określona została przez ustawę z 1894 roku, „Unią dobroczynności publicznej jest każda parafia lub unia parafii posiadająca odrębny urząd opiekuńczy“. Jest to okręg stworzony dla zarządu dobroczynnością, zgrupowanie parafii stwarzane zwykle za zgodą lub poleceniem zarządu centralnego. Przeciętnie liczy unia około 22—23 parafii, czasami jednak dotąd jeszcze stanowi unię *) jedna parafia. Prawo z 1894 roku przewiduje podział unii dobroczynności publicznej na unie wiejskie i miejskie, przy czem w unii wiejskiej rolę urzędu opiekuńczego odgrywa rada okręgu wiejskiego— której członkowie są jednocześnie opiekunami.

Unie parafialne dobroczynności publicznej.

Dla unii miejskiej ciało wyborcze składa się ze wszystkich wyborców parafialnych. Obieralną jest wszelka osoba zamieszkała w obrębie unii w czasie 12 miesięcy przed wyborami i jeżeli unia leży w obrębie miasta każda osoba mogąca być radnym miejskim. Rada hrabstwa określa ilość opiekunów, którą winna wybrać każda poszczególna parafia, posiada prawo grupowania kilku parafii w celu delegowania jednego osobnika, lub przeważnie podziału większej parafii na drobniejsze jednostki, wards. Jeżeli chodzi o parafie należące do kilku hrabstw, to decyduje w tych sprawach komitet mieszany re-

Wybory.

*) W 1873 roku istniało w Anglii 648 unii, obejmujące 14.684 parafii o liczbie mieszkańców 29.000.000. Unia West Derby w Lancashire liczyła 444.000 mieszkańców, unia Welwyn w hrabstwie Hertford tylko 2300.

prezentantów danych hrabstw, Urząd ma prawo wyboru prezesa i viceprezesa oraz dwóch członków z poza wybranych członków urzędu. Wybory odbywają się corocznie 15 kwietnia. Mandat trwa lat 3; $\frac{1}{3}$ radnych ustępuje co rok, o ile nie ma przeciwnej decyzji rady hrabstwa, uwzględniającej prośbę interesowanego urzędu.

*Działalność.
Indoor
i outdoor
relief.*

Głównym zadaniem urzędu opiekuńczego jest opieka nad ubogimi. Anglicy rozróżniają dwa sposoby udzielania opieki i pomocy ubogim „indoor i outdoor relief“ t. j. pomocy w formie utrzymania wewnątrz zakładów dobroczynnych i zapomóg poza zakładami pod postacią wsparć pieniężnych lub w naturze, pomocy lekarskiej, pogrzebów, kosztem dobroczynności publicznej, opłaty kosztów utrzymania chłopców oddanych do terminu, opłat szkolnych za dzieci ubogich (paupers). Naogół duch prawa wskazywałby, iż należy brać do domów pracy lub przytułków tylko tak zwanych „impotent poors“ t. j. takich ubogich, którzy nie są w stanie samodzielnie zarobić na swoje utrzymanie. Za wszelką otrzymaną pomoc, wspierany winien wykonać wskazaną przez urząd opiekuńczy pracę czy to w domu pracy lub przytułku, czy też poza niemi. W wypadkach „outdoor relief“ stosowane są dwa przepisy z 1844 i 1862 roku (Out door relief prohibitory order i Out door relief regulation order) na zasadzie których korzystać z niej mogą ubodzy tylko w nadzwyczajnych wypadkach np. choroby, wdowieństwa, kobiety w razie opuszczenia przez mężów, lub których mężowie są w armii lub flocie.

W ostatnich czasach wzmogła się wśród „bezroboczych“ robotników tendencja zwracania się do urzędów opiekuńczych o pośrednictwo pracy, jednakże w zasadzie nie należy to do obowiązków i atrybucji tych urzędów. Został on na zasadzie aktu z 1905 roku „Unemployed Workmen Act“ przekazany specjalnym komitetom „distress committees“ w Londynie oraz poza Londynem w miastach i okręgach miejskich liczących ponad 50.000 mieszkańców. Przepisy te przewidują następnie, iż należność za wykonaną pracę może być wypłacana pieniędzmi tylko

w połowie swej wysokości, reszta winna być dostarczona w postaci produktów żywnościowych, ubrania, pomocy i środków lekarskich, działek gruntowych i t. p. Opłata szkolna za dzieci ubogich nie pociąga za sobą obowiązku odrabiania.

Opiekunowie nie mają prawa odmówić pomocy indoor relief osobom rzeczywiście jej potrzebującym; posiadającym odpowiedni tytuł prawny. Tytuł ten jest znany technicznie jako „osiedlenie“ (settlement) w parafii wchodzącej w skład unii. — Prawo o settlement przechodziło różnorodną ewolucję od czasu 1662 roku, kiedy to powstało w pierwotnej swej formie i dawało władzom parafialnym możliwość zwrócenia się do dwóch sędziów pokoju o usunięcie w czasie 40 dni po ich przybyciu, do parafii wszelkich osób, co do których można było przypuszczać, iż staną się one ciężarem dla parafii, o ile nie przedstawiły odpowiednich gwarancyi. Prawo to wprowadzało wiele trudności i komplikacji w 17-tym i 18-tym stuleciu, to też było kilkakrotnie reformowane, jednakże i dotąd obowiązuje w pewnej mierze. W ogólnych zarysach można powiedzieć, iż zasady, na których można się odwoływać do prawa osiedlenia w danej parafii są następujące: *urodzenie*: w razie braku dowodów co do innego osiedlenia, każdy człowiek jest legalnie osiedlony tam, gdzie się urodził. Miejscem osiedlenia dzieci poniżej lat 16-tu jest parafia, w której jest osiedlony ojciec, respective matka w razie wdowieństwa lub jeżeli chodzi o dziecko naturalne; kobieta zamężna przyjmuje również miejsce osiedlenia swego męża, zamiast parafii w której się urodziła. *Posiadanie własności* ziemskiej w danej parafii nadaje prawa osiedlenia w niej, o ile właściciel zamieszkuje w obrębie dziesięciu mil od parafii, w której się jego posiadłość znajduje.

Zajmowanie domu lub mieszkania wynajętego w wysokości rocznej sumy 10 £ z warunkiem, iż zostały w ciągu roku opłacone z danego domu należne podatki na ubogich.

Terminowanie oraz *przebywanie* w ciągu trzech lat w danej parafii nadaje prawo osiedlenia.

Opiekunowie nie mają prawa odmówić chwilowej pomocy w nagłych wypadkach na tej zasadzie, iż dany osobnik nie po-

siada prawa osiedlenia w danej unii, obowiązani są oni najpierw udzielić pomocy, poczem mogą dopiero starać się o rozkaz usunięcia danego paupra. Z chwilą gdy ktoś przestaje płacić podatki na ubogich i przechodzi do rzędu osób korzystających z nich, może zawsze żądać pomocy i opieki w domach pracy lub przytulcach, nie posiada jednak prawa żądania ich po za workhousem. W razach nagłych może się zawsze zwrócić wprost do dyrektora domu pracy, który winien go przyjąć bez dalszych formalności, lub do opiekuna, który o ile nie udziela wsparcia w naturze, podpisuje polecenie przyjęcia natychmiastowego. W razie odmowy tych ostatnich, sędzia pokoju, pod karą 5 £, winien jest zadośćuczynić prośbie zwróconej do niego. Są to jednak zarządzenia prowizoryczne i winny być przedstawione urzędowi opiekuńczemu, który działa zapomocą specjalnego urzędnika, relieving officer, do którego należy przeprowadzenie badania co do słuszności podania i wciągnięcia wyniku do specjalnego rejestru.

*Workhouse.
Dom pracy.*

Z chwilą wejścia do domu pracy pensjonarze podlegają ścisłemu regulaminowi, winni wykonywać prace obowiązkowe, i nie używać tytoniu oraz napoi alkoholicznych; utrzymanie jest naogół o wiele lepsze aniżeli mogliby zdobyć poza domem. Mężczyźni są oddzieleni od kobiet. Każdy z pensjonarzy może opuścić dom pracy po wykonaniu wydanej roboty i zawiadomieniu o tem dyrektora na pewien czas przedtem. Część domów wyrobnych jest przeznaczona dla włóczęgów, którzy spędzają tam jeden lub kilka dni i którzy mogą go opuścić tylko po wykonaniu pewnych obowiązkowych, zwykle uciążliwych prac; po zatem znajdują się w domach pracy oddziały dla dzieci chorych, a czasami w braku specjalnych instytucji dla umysłowo chorych.

Bezwzględnie na rodzaj pomocy, indoor czy outdoor relief pomoc jest udzielana tylko po sprawdzeniu niewypłacalności osób, do których należy obowiązek utrzymania danych ubogich jak rodziców, dziadków, dzieci i wnuków. Unia umożliwia zwykle tym osobom wypełnienie tego obowiązku, udzielając pew-

nej zapomogi. W razie odmowy, a możliwości, posiadają sędziowie pokoju prawo nadania nakazu pociągającego za sobą nawet uwięzienie. Oprócz ogólnej opieki i dobroczynności publicznej do urzędu opiekuńczego należy: sporządzanie spisów urodzeń i śmierci oraz małżeństw, w którym to celu unia może być podzielona na mniejsze jednostki. Unia stanowi okręg szczepienia ospy „vaccination district“, i na opiekunów spada obowiązek przestrzegania praw o szczepieniu—przyczem mogą oni stosować i przymus.

Zebrania opiekunów odbywają się co 15 dni i ustalają sposoby udzielania pomocy ubogim. Cała działalność urzędów opiekuńczych jednak podlega ścisłej kontroli oraz kierownictwa władzy centralnej tj. L. G. B., gdyż urzędnicy urzędów opiekuńczych zależą niemal całkowicie od tego ministerjum, od którego zależy, na przedstawienie urzędu opiekuńczego, mianowanie i dymisjonowanie ich. Urzędnikami tymi są: Sekretarz clerk, do którego należy prowadzenie protokółów, korespondencji, ksiąg rachunkowych, przewodniczenie przy wyborach opiekunów, który jest wreszcie radcą prawnym urzędu opiekuńczego. Zwykle jest on prawnikiem. Skarbnik (treasurer, relieving officer) i cały zastęp płatnych urzędników, jak dyrektorów i matron (dyrektorek) w domach pracy, lekarzy, kapelanów, kolektorów, woźnych i t. p. Do prowadzenia rejestrów stanu cywilnego mianowani są specjaliści urzędnicy registrars, na czele których stoi superintendent registrar, podlegający władzy przedstawiciela rządu centralnego w Londynie registrar general, który kontroluje działalność wszelkich unii i gromadzi ogólny materiał dla całego Królestwa, a również posiada władzę podziału lub łączenia poszczególnych okręgów.

Wydatki pokrywane są z ogólnego funduszu, dostarczanego przez parafie w stosunku do znajdującej się w nich, podlegającej opodatkowaniu wartości.

Opiekunowie zwracają się do nadzorców parafii wchodzących w skład unii, przyczem ci z nadzorców, którzy nie

Urzednicy.

Poor Rates.

wnoszą należnych wpłat mogą być pociągani do wnoszenia za pomocą przymusu lub grzywien. Nadzorcy ze swej strony przysługuje to samo prawo względem osób, przez których niedbalstwo lub winę byli narażeni na wydatki.

Pożyczki
i subsydia.

W niektórych przypadkach, gdy chodzi o urządzenie długotrwałe, urząd opiekuńczy może zaciągnąć pożyczki, które winny być spłacane ratami np. przy budowie domów pracy, ambulatoryów, przytułków, szkół itp., poręczenie dla tych pożyczek stanowią przyszłe podatki. Jednak żadna pożyczka nie może być zaciągana bez upoważnienia L. G. B. i cały dług urzędu opiekuńczego nie może przewyższać $\frac{1}{4}$ sumy rocznych podatków unii, lub w razach specjalnie rozpatrywanych przez L. G. B.— $\frac{1}{2}$.

Władza centralna udziela uniom zapomóg w postaci wpisów dzieci uczęszczających do szkół elementarnych, wynagrodzenia nauczycieli w szkołach utrzymywanych kosztem dobroczynności publicznej, wynagrodzenia i emerytur urzędników dobroczynności publicznej (poszczególne parafie ponoszą tylko kosztą pensyi kolektorów i pomocników opiekunów) oraz zapomogi 4-ch sh. od każdego paupra obłąkanego.

W 1899 roku powstał związek unii w celu porozumienia się co do wspólnych interesów i dyskusji nad sprawami, odnoszącymi się do dobroczynności, oraz innych spraw, dotyczących władzy i obowiązków unii. Akt parlamentu z 1878 roku upoważniał opiekunów unii do wpłacania sumy do 5 £ na rzecz stowarzyszenia.

Na czele stowarzyszenia stoi komitet wykonawczy, w skład którego wchodzi 30 przedstawicieli unii oraz prezes, vice-prezes, skarbnik i sekretarz. W 1909 roku 475 urzędów opiekuńczych należało do związku. Związek ten wymagał (certifying order) potwierdzającego rozporządzenia i upoważnienia do wpłacania składek ze strony L. G. B.

IV.

Prawo z 1894 roku*) wniosło zbawienne reformy nie tylko w dziedzinie życia jednostek samorządowych, lecz i do spraw i organizacji sanitarnych. Z niektórymi przepisami o charakterze sanitarnym, np. o zatrutowaniu studzien, spotykamy się w prawodawstwie angielskim już za czasów Ryszarda II, jak i za Henryka VIII. W późniejszych czasach, głównie w 2-jej połowie XIX wieku, powstawały niezliczone ilości przepisów i rozporządzeń oraz władz sanitarnych w rozmaitych poszczególnych miejscowościach, stosownie do potrzeb i inicjatywy ciał samorządowych. Statut o zdrowotności publicznej z 1875 r., który starał się wprowadzić pewien ład i jednolitość w sprawach sanitarnych obejmuje 343 paragrafy i około 40 Amending Acts, oprócz wielkiej liczby poszczególnych rozporządzeń. Akt z 1848 roku, Public Health Act, wywołany epidemią cholery w 1847 roku był pierwszym wielkim sanitarnym statutem angielskim, nowe zmiany były wprowadzane w latach 1858, 1866, 1872 oraz 1875, a głównie wreszcie w 1894 roku, kiedy to został zbudowany system sanitarny, funkcjonujący z niewielkimi zmianami do tej chwili.

Na mocy aktu 1894 roku każda miejscowość w Anglii znajduje się w obrębie okręgu sanitarnego — miejskiego, wiejskiego, czy też portowego—urban, rural, port.

Władzą sanitarną dla grodów — municipal boroughs jest rada miejska, dla okręgów miejskich (urban districts) jest rada okręgu miejskiego (urban district council), dla okręgów wiejskich (rural district) jest rada okręgu wiejskiego (rural district council).

Rady miejskie i rady okręgów miejskich posiadają atrybucye dość szerokie, których na ogół nie posiadają rady

*) W roku tym istniało 666 okręgów wiejskich z ludnością wynoszącą 7.471.242 mieszkańców, 1121 okręgów miejskich (wraz z miastami) z ludnością 20.518.205.

W czasie spisu ludności 1901 roku posiadał cały szereg okręgów miejskich poniżej 1000 mieszkańców, jeden z nich liczył 219.

Okręgi
Sanitarne.

okręgowe wiejskie, jednakże L. G. B. może radzie okręgowej wiejskiej nadać prawa rad miejskich, na zasadzie prośby władzy sanitarnej wiejskiej lub osób opłacających podatki i przedstawiających jedną dziesiątą własność opodatkowanej danego okręgu.

*Wybory
do miejskich
rad okręgo-
wych.*

Radni okręgów miejskich wybierani są przez wszystkich wyborców parafialnych—ogół osób obojej płci niewspieranych przez dobroczynność publiczną i posiadających odrębne mieszkanie. Wybieralny jest nie tylko każdy wyborca lecz każda osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje, która zamieszkiwała w okręgu w przeciągu 12-tu miesięcy przed wyborami.

Mandat radnego trwa lat 3, jest on przymusowy pod karą 25 £, a nawet w szczególnych przypadkach do 50 £. Przyjęcie mandatu należy potwierdzić piśmiennie. Jedna trzecia radnych ustępuje corocznie, jednakże przy uchwale $\frac{2}{3}$ radnych, obecnych na posiedzeniu, rada hrabstwa może zatwierdzić jednoczesne ustępowanie wszystkich radnych co 3 lata. Okręgi wiejskie odpowiadają dość ściśle obszarom unii wiejskiej i radni identyfikują się z opiekunami unii, to znaczy, iż opiekunowie w unii obierani są nie jako opiekunowie, lecz jako radni rady okręgowej.

Rady okręgów wiejskich i miejskich muszą się zbierać przynajmniej raz na miesiąc, jedno z zebrań odbywa się obowiązkowo w tygodniu po 15 kwietnia, na zebraniu tem odbywa się wybór przewodniczącego, w okręgach wiejskich wybór może paść na osobę po za członkami rady. Przewodniczący, o ile nie jest kobietą, jest zarazem sędzią pokoju ex officio. Przewodniczący może być wybierany powtórnie. Rada może również wybrać vice-przewodniczącego. Przewodniczący posiada prawo głosu rozstrzygającego. Rada okręgowa może tworzyć komitety, składające się częściowo lub całkowicie z członków rady, może im przekazywać wszelkie prawa, z wyjątkiem praw nakładania podatków i zaciągania pożyczek. Komitety tworzone są tylko na przeciąg roku. Działalność rad okręgowych, opierając się na różnych prawach i przepisach, jest na-

Komitety.

Działalność.

ogół bardzo szeroka, dla tego też niektóre miasta, liczące nawet ponad 100.000 mieszkańców, np. Willesden, Rhondde, zachowują formę okręgów sanitarnych.

Prawo z 1894 roku upoważnia rady okręgowe do przejęcia wszelkich praw i obowiązków, które spoczywały dotąd w rękach urzędów drogowych (Highway Board), stanowią one tym sposobem, poza jurysdykcją rady hrabstwa, jedyną władzę drogową w swoim okręgu. Wszelkie budowanie, utrzymywanie i kontrola nad urządzeniami kanalizacyjnymi i drenami należy do kompetencji okręgów sanitarnych. Do obowiązków rady okręgowej należy dostarczanie wody (water supply) wszelkim domom mieszkalnym w obrębie okręgu.

Władzom okręgowym przysługuje również prawo podejmowania wszelkich działań mających na celu walkę z chorobami zakaźnymi oraz epidemiami, a więc prowadzenie inspekcji, dezynfekcji, tworzenie szpitali i baraków dla chorych zakaźnych itp.

Cały szereg działań rad okręgowych możnaby objąć jedną nazwą, mianowicie walki z rzeczami szkodzącymi zdrowotności i bezpieczeństwu publicznemu (public nuisance). Do działalności tej należałoby zatem zaliczyć inspekcję i niszczenie środków żywnościowych fałszowanych lub szkodliwych dla zdrowia. Następnie prowadzenie inspekcji domów mieszkalnych. Jeżeli władze okręgowe odkryją, lub zostanie im to zakomunikowane i poparte dowodami przez urzędnika (officer of health) lub przez czterech lokatorów, że dany dom jest niezdatny do zamieszkiwania przez ludzi, to posiadają prawo zamknięcia danego domu, w razie zaś, gdy wady nie dadzą się usunąć, nawet zburzenia. Nawet jeżeli dana budowla nie jest sama przez się niezdatna do zamieszkiwania, ale w jaki inny sposób może szkodzić zdrowotności publicznej, może rada okręgowa zmusić właściciela danej budowli do sprzedania jej wraz z gruntem, lub też bez gruntu i dom zburzyć.

*Sprawy dro-
gowe.*

Fanalizacy

*Walka
z chorobami
zakaźnymi.*

*Public
nuisance.*

*Inspekcja
środków
żywności-
wych.*

*Inspekcja
domów
mieszkat-
nych.*

Kwestye mieszkań robotniczych omawiane są w wielu szczegółowych przepisach.

Rady okręgów miejskich posiadają obszerne prawa dotyczące oświetlenia, brukowania ulic, numerowania i bielienia domów, rozporządzeń regulujących ruch, studzien, ogrodów, parków, policji targowej, wreszcie udzielania koncesyi na różne przedsiębiorstwa, np. lombardy, ajencye emigracyjne, pensyoniaty itp. Na zasadzie prawa z 1905 roku stanowią rady okręgów miejskich, liczących ponad 20.000 mieszkańców, władze szkolne (local education authority). L. G. B. posiada władzę nadania radom okręgów miejskich wszelkich praw rad parafialnych wiejskich tj. ważnego prawa wyboru nadzorców, oraz mianowania i dymisyonowania ich pomocników. Wprowadzając prawo to, statut w 1894 roku umożliwia zniesienie w niektórych wypadkach różnicy pomiędzy wiejską a miejską parafią.

Działalność rad okręgowych opiera się na ogólnych (general) prawach, oraz na lokalnych (local) przepisach obowiązujących i regulaminach (bylaws and regulations). Bylaws muszą odpowiadać ogólnym prawom; jednak możność tworzenia i stosowania ich przez władze sanitarne lokalne jest dość duża. Wymagają one potwierdzenia przez L. G. B., w niektórych wypadkach przez inne ministerya (np. handlu) i publicznego ogłoszenia; każdy opłacający podatki ma prawo żądania kopii, w okręgach wiejskich winni je otrzymywać wszyscy nadzorcy. Nie mogą one wyznaczać kary wyższej od 5 £. Przepisy i regulaminy, odnoszące się do niektórych ograniczonych obwodów i klas ludności, na ogół nie wymagają sankcyi L. G. B. ani opublikowania; mogą się odnosić np. do frontów domów na nowobudującej się ulicy, do działalności własnych urzędników itp.

Urzednicy.

Głównymi urzędnikami okręgów sanitarnych są: lekarz okręgowy the medical officer of health, inspektor—inspector of nuisance, geometra, sekretarz i skarbnik.

Poza temi osobami może rada okręgowa powoływać

i innych urzędników lub ekspertów w razie potrzeby*). Do wszelkich urzędników sanitarnych odnoszą się niektóre ogólne prawa i przepisy, tak np. żaden urzędnik nie może być zainteresowany w umowach i kontraktach władz sanitarnych, każdy z urzędników, któremu są powierzane pieniądze, musi dać odpowiednią kaucyę i składać odpowiednie rachunki na każde żądanie. Urzędnik zaniedbujący się w swoich obowiązkach podlega surowym karom i napomnieniom; natomiast działając bona fide i podług wskazówek władzy, nie ponosi odpowiedzialności osobistej za czynności oficjalne.

Dochody rad okręgowych czerpane są naogół z pięciu źródeł, a więc: 1) własności i opłat, np. gruntów, budowli, przedsiębiorstw; 2) zapomóg ze strony rady hrabstwa lub urzędu centralnego; 3) kar; 4) pożyczek. Jeżeli rada okręgowa uważa za potrzebne stworzenie jakiegoś urzędu o pewnej trwałości, to zawsze może za pozwoleniem L. G. B. zaciągnąć pożyczkę spłacaną ratami, opłacanemi z podatków. Lecz żadna pożyczka nie może być zaciągnięta na dłuższy okres, aniżeli 60 lat i nie może przenosić 2-letniej wartości podatkowej danego okręgu. (Ogólna suma długów okręgów sanitarnych wynosiła w 1890—1 roku 100.000.000 £). 5) podatków, ściąganych przez nadzorców.

Finanse.

V.

Chcąc odszukać w historii Anglii początki organizacji miejskiej, należałoby zapewne sięgnąć do tak odległych czasów, jak te, w których powstawały osady romańskie (Londyn, York, Chester), lub skupienia z czasów anglosaskich, grupujące się koło zamków, klasztorów lub rezydencyi biskupich. Wilhelm Zdobywca wprowadził zasadę, iż miejscowości nie

*Miasto municipalne.
Municipal borough.*

*) Naogół mianuje rada okręgowa lub jej komitety samodzielnie, jedynie nominacje urzędników, którzy jak np. inspektor zdrowotności i lekarz opłacani są w części z funduszów określonych przez hrabstwo, podlegają przepisom L. G. B. co do sposobu nominacyi, obowiązków służby.

posiadające swego szczególnego pana, posiadały go w osobie króla, stąd wszelkie miasta były zależne od jakiegoś szczególnego lorda i były obowiązane płacić mu pewne daniny „tallage“, albo zależały od króla, były w rękę królewskim, „in the kings hand“, i opłacały daniny królowi. Daniny te były zwykle dość uciążliwe, ściągane nierównomiernie i przez rozmaite osobistości, dlatego też bardzo wcześnie zaczęły się miasta starać o skasowanie obowiązku płacenia nieokreślonych podatków, wzamian za wprowadzanie pewnych stałych i określonych rocznych „firma burgi“. Często bardzo układ taki bywał spisywany, miasta otrzymywały „charty“, to jest nadania, mocą których dane miasto obowiązywało się opłacać określone sumy lordowi czy królowi, a samo otrzymało pewne przywileje. Z czasem w kraju całym powstawały miasteczka, opierające prawa swe na owych poszczególnych kartach. Wiele jednak miast w dalszym ciągu kart nie posiadało, a i te, które je posiadały, pozostawały często w wielkiej zależności od lordów lub króla. Dopiero z powstaniem parlamentu i wyłącznego prawa parlamentu do nakładania podatków, zostaje zależność ta prawie zupełnie zniesiona. Jednocześnie miasto zaczyna przedstawiać pewną korporację („persona ficta“). W wiekach średnich życie miast rozwija się bardzo szeroko, pod Tudorami jednak zaczyna ono znowu zanikać; z jednej strony w większych miastach dostaje się władza w ręce uprzywilejowanych nielicznych grup, z drugiej strony nadają królowie wielu drobnym osadom prawa miast, na mocy incorporation acts, w celach politycznych. Z czasem zaczynają miasta przedstawiać nie tylko źle funkcjonujące organizacje, ale gniazda nadużyć i zepsucia politycznego.

W 1835 roku Królewska Komisja musiała się zapoznać z działalnością 246 miast powołujących się na różne przywileje. Sprawozdania komisji dały oplakany obraz gospodarki miejskiej (np. z 246 miast tylko 28 podawało rachunki do publicznej wiadomości). Wynikiem pracy komisji była reforma miejska z 1835 roku (Municipal Reform-Act). Ustanowiła ona ogólne zasady systemu gospodarki miejskiej, ostateczną

jednak formę, organizację i prawa określa akt 1882 roku Municipal Corporations Act, oraz Amendmeuts act np. 1902—1908 roku. Na zasadzie aktów tych istnieje obecnie w Anglii przeszło 300 miast grodów—municipal boroughs, które organizację swą opierają na dawniejszych historycznych nadaniach, lub na nowych incorporation charter udzielanych przez koronę.

Każde miasto pragnące osiąść organizację i prawa grodu, podaje petycję do korony, zawiadamiając uprzednio radę hrabstwa, w którym się znajduje oraz L. G. B. Po upływie przewidzianego przeciągu czasu i aprobach Privy Council udziela król karty inkorporacyjnej (incorporation charter) określającej granice miasta i jego okręgów (wards) oraz ilość radnych. Inne prawa grodu wypływają z Aktu z 1882 roku*).

Korporacja, czyli osoba prawna grodu, składa się z majora, aldermanów i burgesses, tj. burmistrza, ławników i obywateli miasta — lecz wszystkie prawa należące do korporacji mogą być wykonywane przez radę miejską, town council, do składu której mogą należeć i mieszczanie.

Ciało wyborcze dla rady miejskiej tworzą wszyscy wciągnięci na listę obywateli miasta. Aby być obywatelem miasta trzeba odpowiadać 6-ciu warunkom. 1) wiek ponad 21 lat, 2) zamieszkiwać w mieście lub w promieniu 7 mil w ciągu jednego roku, 3) posiadać przez taki sam okres czasu do dnia 15 lipca, jako posiadacz lub lokator, własność dochodową o rocznej wartości 10 £., dom, sklep lub jakikolwiek budynek lub część budynku, przedstawiający pewien pożytek lub posiadający pewne znaczenie, 4) opłacać wszelkie podatki, jakie były nakładane na kwalifikującą własność w ciągu

*) Miasta liczące ponad 50.000 mieszkańców stanowią odrębne, samodzielne hrabstwa. Londyn stanowi także hrabstwo, posiada jednak odrębną organizację. Poza tem dzieli się ogół miast na: posiadające własne sesje kwartalne sędziów pokoju—separate court of quarter sessions, oraz sąd pokoju—separate commission of the peace, posiadające tylko sąd pokoju i wreszcie takie, które pod względem sądowym całkowicie wchodzą w skład hrabstwa.

1882 rok.

Incorporation.

Prawa wyborcze.

1835 rok.

12 miesięcy przed wyborami, 5) nie być wspieranym przez parafię lub unię w ciągu tychże 12 miesięcy. Warunki te odnoszą się również do kobiet niezamężnych. Lista mieszczan formowana jest corocznie przez nadzorców w każdej parafii, zostaje ona podana do wiadomości publicznej, a następnie poddana rewizji urzędu rewizyjnego, składającego się z majora i dwóch kontrolerów, revising assessors. Ci ostatni winni być mieszczanami i posiadać kwalifikacje na radnych miejskich, lecz nie są członkami rady miejskiej, obierani są na rok jeden.

Radni.

Kandydatem na radnego może być każdy mieszczanin, poza tem każda osoba posiadająca ruchomość lub nieruchomość o wartości 1000 £. lub opodatkowana na rzecz biednych w wysokości 30 £. dochodu rocznego. Jeżeli miasto obejmuje mniej aniżeli 4 dzielnice, to wartości te mogą być obniżone do 500 £. i 15 £. Nie mogą być radnymi audytorzy, revising assessors, osoby będące na stanowiskach płatnych, duchowni sekt, bankruci oraz osoby, podlegające prawu o niedozwolonych praktykach wyborczych (Corrupt practices act 1883). Każdy kandydat powinien być przedstawiany piśmiennie, przedstawienie powinno być podpisane przez dwóch wyborców (proposer i seconder) oraz 8 świadków. Wybory odbywają się wtedy, gdy istnieje dwóch lub więcej współzawodników za pomocą balotowania; w przeciwnym razie jedyny kandydat jest uważany za obranego. Miasto może być, gdy zachodzi tego potrzeba podzielone na mniejsze okręgi i wyborcze „wards“, w których przewodniczy alderman. Urząd radnego jest przymusowy pod karą 25 £. Liczbę radnych danego miasta określa karta inkorporacyjna (akt nadawczy) lub późniejszy dekret rządu (Order in council) lub uchwała parlamentu. Naogół ilość ta waha się między 9—32. Mandat radnego trwa lat 3, co rok ustępuje $\frac{1}{3}$ radnych. Radni stanowią $\frac{3}{4}$ rady miejskiej, $\frac{1}{4}$ zaś aldermani wybierani na przeciąg lat 6-ciu, z pośród członków rady lub mieszczan co 3 lata $\frac{1}{2}$ ustępuje. O ile są obrani z pośród radnych, to na-

Aldermani.

stępują wybory dla zapelnienia opuszczonych stanowisk. Spełniają oni takie same funkcje jak radni. Obierani są 9 listopada na kwartalnej sesji rady miejskiej za pomocą kart doręczanych przewodniczącemu (open voting papers). Każdy z radnych ma prawo do dania tylu głosów, ile jest wolnych miejsc, lecz nie może dać więcej, aniżeli 1 głos na każdego kandydata. O ile przewodniczącym danego zebrania jest ustępujący alderman, to posiada on prawo głosu decydującego, w innym razie nie głosuje wcale. Aldermani mogą być obierani powtórnie. Pomimo, iż aldermanom nie przysługują żadne specjalne prawa, posiadają oni jednak duży wpływ, jako najbardziej doświadczony element, i ponieważ większość ich jest zazwyczaj przewodniczącymi różnych komitetów.

Major.

Przewodniczącym rady miejskiej jest major; wybierany corocznie bądź z pośród radnych miejskich, bądź z pośród osób posiadających kwalifikacje na radnego miejskiego. Major jest członkiem rady i przyjęcie tego stanowiska nie powoduje opróżnienia miejsca radnego (vacansy of seat). Może on otrzymywać pewne wynagrodzenie na koszt reprezentacji; nieobecność dwumiesięczna w grodzie może go pozbawić prawa piastowania urzędu. Major jest ex officio członkiem wszelkich komitetów, naogół jednak interesuje się, on zwykle nadal tylko biegiem spraw tych komisji, do których należał już przed swoim wyborem jako radny. Przewodniczy na wszelkich posiedzeniach rady miejskiej i jej komitetów, jest przedstawicielem grodu we wszelkich okazyach oficjalnych i ceremoniach, jest sędzią pokoju ex officio w roku piastowania urzędu majora i następnym (o ile w drugim roku nie będzie zdyskwalifikowany do piastowania godności majora). O ile gród nie jest podzielony na wards, to piastuje urząd returning officera przy wyborach miejskich. Może piśmiennie naznaczyć zastępcę z pośród radnych lub aldermanów w razie swojej nieobecności.

Rada miejska zbiera się obowiązkowo cztery razy do roku. Pierwsze posiedzenie odbywa się w listopadzie, pozost-

Posiedzenia.

stałe w terminach przez siebie oznaczonych. Majorowi przysługuje prawo zwoływania zebrań nadzwyczajnych, to samo prawo posiada 5 członków, w razie odmowy zwołania przez majora. Radni są zawiadamiani indywidualnie przez sekretarza. Quorum nie może być mniejsze od $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby aldermanów i radnych. Naogół zebrania odbywają się co miesiąc. W przerwach działa rada za pomocą komitetów, których uchwały zatwierdza. Najważniejszymi z nich są komitety finansowy oraz watch committee (policyjny). Ilość komitetów waha się od 6—20, niezależnie od wielkości miast, a zwykle wskutek większego lub mniejszego zróżniczkowania kompetencji danych komitetów. Komitety dzielą się często na podkomitety, np. liczba ich dosięga 100 w Manchesterze. Zwykle napotykam następujące:

- 1) Komitet of art gallery—galeryi sztuki; podkomitety: rachunkowy, budynków artystycznych i opieki nad galeryami i sztuki, t. j. kupna obrazów etc.
- 2) Kąpieli i pralni—8 podkomitetów, rewizyjnych odpowiednich zakładów.
- 3) Czyszczenia miasta — podkom. rachunkowy, gruntów, zakładów i składów, taboru i t. d.
- 4) Finansowy — podkom. rachunkowy i fundacyi dobroczynnych.
- 5) Zakł. gazowych — podkom. rachunkowy, przewodów ulicznych i oświetlenia oraz oświetlenia ulicznego.
- 6) Do ogólnych celów — podkom. spraw ogólnych i parlamentarnych (amalgamation and parliamentary matters).
- 7) Ulepszeń i budowy — podkom. rachunkowy i różnych okręgów, kupna i rozszerzenia ulic, bylawś tyczących się budowy itp.
- 8) targowy — podkom. ładunkowy, zaraz bydła, centralnych targów („market“), rzeźni i specjalny, zajmujący się importowanym bydłem.
- 9) parków i cmentarzy — podkom. rachunkowy, poszczególnych parków, polnych przestrzeni, kąpeli powietrznych i ogrodów dzieciennych, poszczególnych cmentarzy.

10) Bruków, ścieków i drogowy — podkom. rachunkowy, oraz poszczególnych okręgów.

11) Bibliotek publicznych—podkom. rachunkowy, zakupu książek oraz filii.

12) Rzeczny.

13) Sanitarny — podkom. rachunkowy, urządzeń i ubrań, rzeczy szkodliwych, niezdrowych mieszkań, szpitali, laboratoryum analiz itp.

14) Town-hall (ratusza) — podkom. rachunkowy, ubrania policyi, strażaków, miar i wag, materiałów palnych, straży ogniowej, teatrów, dorożek etc.

15) Wodociągów.

Protokoły komitetów drukowane są wraz z porządkiem dziennym ogólnego zebrania rady, który zostaje doręczony członkom rady na kilka dni przed zebraniem. Przewodniczący odczytuje numery poszczególnych uchwał komisji i, o ile nikt nie oponuje, zostają one uznane za przyjęte. W ten sposób w przeciągu kilku minut zostają przyjęte protokoły komitetów, a dyskusje ograniczają się do poszczególnych kwestyi, o czem uwiadomiony zostaje poprzednio sekretarz rady miejskiej. Wpływ przewodniczącego danego komitetu, zależy całkowicie od jego zalet osobistych; naogół jest on jednak dość silnym i właśnie od przewodniczącego zależy intensywność pracy danego komitetu. Aby uniknąć zcentralizowania władzy w małej liczbie rąk, przewidują zwykle miejscowe regulaminy iż jedna i ta sama osoba nie może przewodniczyć w większej ilości komitetów jak w 2-ch, najwyżej 3-ch.

Rada miejska działa jako rada okręgowa sanitarna, przysługują jej zatem wszystkie prawa tej ostatniej, a więc tyczące się kanalizacji, dostarczania wody i gazu, walki z chorobami zakaźnymi, rejestracyi wspólnych domów mieszkalnych (lodging houses), utrzymania ulic, targowisk, parków, placu zabaw itd. Jako rada okręgowa sanitarna adoptuje Akty o czytelnich publicznych, łaźniach etc. (Public Libraries Act, Bath and Washhouses Act, Burials Act).

Atrybucyer
dy miejskie

Władza
sanitarna

W miastach liczących ponad 10.000 mieszkańców rada miejska stanowi władzę szkolną „local education authority“.

*Zarząd
majątku
miejskiego.*

Jednym z głównych zadań rady miejskiej jest zarząd majątkiem miejskim, składającym się z budowli np. ratusza, więzienia etc., przedsiębiorstw, bibliotek, muzeów, łaźni, elekrowni, gazowni, oraz placów, ogrodów, terenów zabaw itp. Dla nabycia powyżej 5 akrów ziemi muszą reprezentanci korporacji uzyskać zgodę L. G. B. Aprobata ta jest również konieczna w razie sprzedaży, hypotekowania, a nawet lokaty, gdy przechodzi okres czasu 30-letni, a 65-letni w wypadkach terenów i budowli dla konstrukcji lub upiększenia.

Policja.

Nie wszystkie grody posiadają prawo utrzymywania własnej odrębnej policji, przysługuje ono na zasadzie aktu z 1888 roku tylko tym miastom, które w 1881 roku miały ponad 10.000 mieszkańców; faktycznie posiada odrębną policję mniej, aniżeli połowa ogólnej liczby grodów.

Tam, gdzie istnieje specjalna policja grodu, podlega ona władzy specjalnego komitetu „watch Committee“, wyznaczanego od czasu do czasu przez radę miejską z pośród jej członków, lecz nie zawierającego więcej ponad jedną czwartą ogólnej liczby radnych z wyłączeniem majora, który jest jego członkiem ex officio. Quorum komitetu tego może się składać z trzech członków. Komitet назнача, zawiesza w czynnościach i uwalnia głównego konstabla — Chief Constable i zwykłych constabłów; uchwała regulaminy, które winny być kwartalnie przesyłane Sekretarzowi Stanu Spr. Wewn. i kontroluje działalność policji miejskiej. Konstabl miejski pełni zwykłe funkcje i obowiązki constabłów, ma prawo działania nie tylko w obrębie miasta, ale w całym hrabstwie, w którym miasto leży oraz ogólnie w obrębie promienia 3-milowego. W promieniu tym winien spełniać rozporządzenia sędziów pokoju, ma prawo aresztowania np. próżnujących osób, zakłócających spokój publiczny, lub które podejrzewa o zamiary spełnienia czynów gwałtownych, i zaprowadzenia ich do najbliższego po-

Constable.

sterunku, gdzie dyżurujący konstabl może go uwolnić za kaucją, lub bezzwłocznie stawić przed sędzią. Wszelka osoba, opierająca się lub namawiająca do oporu konstablowi podlega karze 5 £. Każdy konstabl, spełniający niedbale swoje obowiązki lub nie stosujący się do rozkazów może być zawieszony w czynnościach przez dwóch sędziów pokoju, lub być skazanym na areszt 10-dniowy lub karę 40 sh. wreszcie być zwolnionym przez watch committee.

Koszta utrzymania policji miejskiej pokrywane są przede wszystkim przez zapomogi skarbowe, wynoszące połowę kosztów pensji i umundurowania, o ile sekretarz stanu wyda świadectwo co do zadawalającej działalności za rok ubiegły. (State of efficiency). Zapomoga ta nie jest wypłacana wprost, lecz przez radę hrabstwa z ogólnego funduszu skarbowego. „Exchequer Contribution Account“. Poza to Akt z 1882 roku upoważnia do ściągania specjalnego podatku „watch rate“, który nakładany jest nie tylko na zasadzie zwykłej oceny dla podatku na biednych, lecz specjalnej oceny wartości czystego dochodu z danej posiadłości. Poza to ma rada miejska prawo ściągania z pozostałych opłacających podatki specjalnego podatku „separate rate“, który musi być zatwierdzony przez dwóch sędziów pokoju. Lecz watch rate nie może przenieść 18 pensów z funta, a separate dwóch pensów z funta poza watch rate. O ile podatki te nie wystarczają na pokrycie wydatków, może rada hrabstwa upoważnić do czerpania z ogólnych funduszy miejskich.

Poza istniejącą specjalną policją każdy gród obowiązany jest posiadać pewną rezerwę policyjną „special constables“, mianowaną przez dwóch sędziów pokoju, corocznie w listopadzie z pomiędzy ogółu mieszkańców nie wykluczonych prawnie od pełnienia obowiązków konstabla. Rezerwa ta policyjna podlega prawu z 1831 roku. Działa tylko na zasadzie rozkazów dwóch sędziów pokoju, posiadających jurysdykcję w mieście, w razie niewystarczającej siły zwykłej po-

*Źródła po-
krycia koss-
tów utrzy-
mania poli-
cji miejskiej.*

*Special
constables.*

licy do utrzymania spokoju i porządku. Każdy special constable pobiera 6 pensów za dzień służbowy.

Do kompetencji rady miejskiej należy mianowanie i odwoływanie wszelkich funkcjonaryuszy miejskich oraz ustanawianie ich etatów (potwierdzanie etatów policyjnych ustanowionych przez watch committee).

Bylaws.

W dziedzinie administracji miejskiej przysługuje radzie prawo wydawania regulaminów i przepisów miejscowych bylaws „dla dobrego zarządu grodem i dla zapobiegania rzeczom szkodliwym, nie podlegającym karze w sposób ogólny na zasadzie jakiegoś obowiązującego aktu“. Aby osiągnąć prawomocność, prawa takie muszą być uchwalone w obecności przynajmniej $\frac{2}{3}$ radnych, na 40 dni przed wejściem w życie winny być ogłoszone na drzwiach ratusza, a kopie przesłane sekretarzowi stanu spraw wewnętrznych; królowi przysługuje w ciągu tego czasu prawo unieważnienia. O ile rada miejska działa jako rada okręgowa, to bylaws sanitarne wymagają zatwierdzenia nie sekretarza stanu lecz L. G. B. Wysokość kar, oznaczanych w bylaws nie może przewyższać 5 Ł.

Wyższe sądy posiadają władzę znoszenia bylaws w razie przekroczenia przez nie granic kompetencji określonych przez akt z 1882 roku lub z powodu niedorzeczności „unreasonableness“.

Rady miejskie rozporządzają funduszami pochodzącymi ze źródeł dwóch kategorii. W pierwszej figurują dochody z majątku, procentów, dywidend, zapomóg, kar, opłat indemnizacji itp.; wszystko to tworzy borough fund—fundusz miejski. Do drugiej kategorii należą pożyczki oraz podatki.

Pożyczki.

Możność zaciągania pożyczek przez radę grodu, jako władzy miejskiej jest dosyć ograniczona, dotyczy bowiem właściwie tylko pożyczek w celu zakupu gruntów lub budowli, lecz jako władzy sanitarnej jest o wiele rozleglejszą. Wszelkie pożyczki miejskie muszą być aprobowane przez L. G. B.,

który może zastrzegać spłacanie ich ratami lub zapomocą funduszu amortyzacyjnego. Pożyczkę może zabezpieczać już to grunt nabywany lub posiadany przez korporację, już to fundusz miejski lub podatki. Wszelkie niedobory pokrywane są z podatków miejskich, ściąganych przez nadzorców parafialnych, zwykle na zasadzie listy szacunkowej dla podatków na ubogich, lecz rada miejska może również nakazać sporządzenie nowej listy szacunkowej. Rada miejska rozdziela ogólną sumę, którą winny wynieść podatki miejskie na parafie, stosownie do wartości podlegającej opodatkowaniu i w parafiach, które leżą całkowicie w granicach grodu, dołączają nadzorczy poprostu podatek miejski do podatku na ubogich, w razach przeciwnych muszą wprowadzić specjalny podział.

Wydatki rady miejskiej możnaby także podzielić na dwie kategorie tj. takie, które wydatkowane są bez specjalnych upoważnień i takie, które wymagają potwierdzenia.

Pierwsza obejmuje pensje i wynagrodzenie majora, recorder'a, stałego płatnego sędziego — stipendiary magistrate, sekretarza, skarbnika, sekretarza sądu pokoju i innych urzędników.

Druga obejmuje wydatki, wymagające uchwały rady miejskiej lub rozkazu jakiegokolwiek innej władzy, np. kwartalnej sesji sędziów pokoju lub parlamentu. O ile chodzi o radę miejską, to polecenie takie winno być podpisane przez trzech członków i kontrasygnowane przez sekretarza miasta.

Cały ciężar pracy leży niemal głównie na barkach stałych urzędników. Na ogół ciało urzędników komunalnych przedstawia zbiór ludzi najzdolniejszych, najodpowiedniejszych na danem stanowisku. Wybór urzędników tych następuje po ogłoszeniu konkursu. O ile wybór nie pada na już zatrudnionego w danym mieście urzędnika, będącego na niższym stanowisku, to zwykle przechodzi on z innego zarządu samorządowego. W ten sposób służba komunalna staje się odrębną karierą i rzadko się zdarza, aby urzędnicy np. sekretarze, inżynierowie miejscy lub inni powracali do praktyki prywatnej.

*Podatki,
borough
rates.*

Urzednicy.

Posiadają oni jako eksperci zwykle dość duże znaczenie i na ogół liczą się odpowiednie komitety bardzo z ich zdaniem i dezyderatami; zresztą zależy to bardzo od poszczególnych miejscowości.

Urzędnikiem rady miejskiej jest przede wszystkim sekretarz miejski „town clerk“; przechowuje on dokumenty, prowadzi protokoły, jest zarazem radcą prawnym rady w razach procesów, kupna, sprzedaży itp. Czuwa on nad redakcją wszelkich podań i projektów podawanych przez radę miejską parlamentowi, załatwia naogół wszelkie sprawy administracyjne i bieżące. Pensję otrzymuje zgodnie z umową zawartą z radą. Urząd ten jest tak ważny, iż nie może pozostawać nieobsadzonym ponad 21 dni, rada może mianować jednego z radnych, który działa jako zastępca sekretarza w razie choroby lub nieobecności. Drugim ważnym urzędnikiem jest skarbnik, do którego należą wszelkie wypłaty. Prowadzi on rachunki miejskie i podaje je 2 razy do roku do rewizji audytorów oraz raz do roku składa sprawozdanie do L. G. B.

Wysokość wynagrodzenia pobieranego przez skarbnika zależy od umowy z radą miejską. Obowiązany jest złożyć kaucję.

Trzej audytorzy prowadzą rewizję rachunków i dokumentów kasowych. Dwaj z nich obierani są przez obywateli, jeden mianowany przez majora z pośród radnych. Nominacja odbywa się 1 maja, na rok jeden.

Jako władza sanitarna mianuje rada miejska lekarza, kontrolerów, inspektorów itp. Na ogół posiadają miasta municypalne bardzo liczne ciało urzędnicze, w skład którego wchodzi inżynierowie, buchalterzy, sekretarze, szefowie różnych sekcji itp.

Pomimo, iż działalność rad miejskich wydaje się czasami pozornie dosyć ograniczona przez konieczność uzyskania aprobaty L. G. B. lub parlamentu, to jednak większość grodów angielskich odznacza się nadzwyczajną żywotnością i przedsiębiorczością w dziedzinie administracji i powstawania przedsiębiorstw miejskich. Niemal wszystkie większe miasta

posiadają własne wodociągi, gazownie, elektrownie oraz tramwaje itp. Na przedsiębiorstwa te wydatkowane bywają ogromne sumy. W ciągu 12 lat pomiędzy 1889/90 a 1901/2 rokiem wzrosły wydatki komunalne miejskie z 48 milionów £ na 87 milionów £, a przeciętna stopa podatkowa z 3 s 8,2 d na 5 s 3,8 d.

Ogólna suma długów wynosiła w roku 1874/75—92 miliony £, w 1889/90—200 milionów £, w 1901/02—343 milionów £, tj. niemal połowę ogólnej sumy długów państwowych, z sumy tej około połowa przeznaczona była na przedsiębiorstwa miejskie dochodowe.

Podług danych L. G. B. wzrósł procent ludności w latach 1874/71 — 1901/02 o 37%, wartość własności opodatkowanej o 68%, ogół sum pochodzących z podatków komunalnych o 141%, pożyczki o 270% i subwencje państwowe na cele komunalne o 645%.

Stopa podatkowa w Birmingham w 1906 roku wynosiła 7 s 4 d. Bradfordzie 8 s 4 d. Bristolu 7 s 10 d. Leeds 8 s 8 d. Liverpoolu 7 s 87/8 d. Manchesterze 8 s 02 d itp.

Municipal Year Book 1909.

Miasto	Liczba mieszkańców	Dochody z podatków komunalnych per £ podstawy podatkowej	Przedsiębiorstwa	Per £ podstawy podatkowej	% o dnośnie do
Liverpool .	753.000	7 s. 10 ¹ / ₄ d.	Gazowe Zakłady, Elektrownia, Tramwaje	3 ² / ₁₀ d.	3,39
Manchester	649.000	8 s. 1 d.	Gazowe Zakłady, Filtry, Kanalizacja, Elektrownia, Tramwaje	8 ¹ / ₁₀ d.	9
Leeds . . .	477.000	8 s. 7 ¹ / ₂ d.	Filtry, Zakłady Gazowe, Elektrownie, Tramwaje	10 ¹ / ₂ d.	10
Salford . .	239.000	8 s.	Filtry, Zakłady gazowe, Elektrownia, Tramwaje	1 s. 1 ¹ / ₂ d.	14

M. Y. B. 1909.

Dochody i wydatki przedsiębiorstw komunalnych miejskich włącznie z oprocentowaniem itp.

	w 1000 £	
	D	W
Kąpiele i pralnie	292	591
Cmentarze	402	663
Elektrownie	2853	2704
Gazownie	7073	6539
Porty i doki	3417	3670
Mieszkania robotnicze	375	237
Targi	961	833
Rzeźnie	42	47
Telefony	34	28
Tramwaje i kolejki	5942	5367
Wodociągi	4430	5055
	<u>25823</u>	<u>25737</u>

Podług Municipal Year Book 1909 za rok 1904.

Miasto	Ogólna suma długów	Kapitał amortyzacyjny	Udział przedsiębiorstwa w ogólnej sumie długów z uwzględnieniem kapitału amortyzacyjnego	
			£	%/o
Liverpool	13.403.988	1.141.490	7.951.059	59,3
Manchester	20.195.829	271.031	9.690.589	47,9
Leeds	10.476.855	706.574	5.757.703	54,9
Salford	3.456.508	192.885	1.784.872	51,6

Do przedsiębiorstw miejskich zaliczone są: filtry, zakłady gazowe, elektrownie, tramwaje, targi, porty, miejsca ładunkowe, doki, kąpiele i cmentarze. Filtry, gazownie, elektrownie i tramwaje posiadają wszystkie 4 miasta. Liverpool nie posiada miejskiej gazowni.

Na czele wszystkich miast co do ilości i rozległości przedsiębiorstw miejskich stoi Manchester. Miejskie wodociągi, gazownie, elektrownia oraz tramwaje obsługują nie tylko ludność samego miasta ale i okolicznych miejscowości. Poza to do przedsiębiorstw miejskich należą place targowe, rzeźnie, chłodnie, kanalizacja i brukowanie ulic. Mieszkania i domy robotnicze, dwa gospodarstwa wiejskie, w związku z czyszczeniem miasta, zakłady kąpielowe, pralnie i cmentarze. Największym ze wszystkich przedsiębiorstw jest system kanałowy „Manchester Ship Canal Company“, w którym udział miasta wynosi £ 6.000.000 i w którego zarządzie na 19 członków 10-u jest mianowanych przez radę miejską.

Z tych wszystkich przedsiębiorstw tylko cztery są przedsiębiorstwami dochodowymi i zyski z nich wpływają na zniżkę podatków, a mianowicie: gazownia, elektrownia, tramwaje i place targowe, inne albo opłacają się tylko, albo wymagają dość znacznych dodatków.

V.

Hrabstwem „County“ nazywano okrąg podlegający władzy poszczególnych comesów „count“, już przed normandzimi królami, posiadało ono pewną cechę zależności od króla, a Wilhelm Zdobywca oraz jego synowie usiłowali stworzyć z hrabstwą jednostkę całkowicie zależną i będącą w bliskim kontakcie z królem. Na półrocznych zebraniach county court, na których sheriff ogłaszał „the kings dues“ (powinności królewskie) winni się byli stawić wszyscy; wielcy posiadacze ziemscy i duchowni, zjawiali się osobobiście, wieśniacy mieli swych przedstawicieli. Za Edwarda I stały się hrabstwa okręgami wyborczymi do parlamentu, a za Edwarda III jednostkami administracyjnymi, podległymi władzy sędziów pokoju, którzy do końca XIX wieku stanowią główny czynnik administracyjny rolniczej Anglii.

Zarząd hrabstwa należy obecnie do dwóch władz różniących się pochodzeniem i atrybutami. Pierwsza piastuje funkcje ogólnie państwowe i sądowe, druga administracyjne

Hrabstwo.

i czysto lokalne. Władza pierwszej kategorii leży w rękach lorda lieutenanta, sheriffa oraz sędziów pokoju, druga w rękach rady hrabstwa. Władze lorda lieutenanta, sheriffa oraz sędziów pokoju sięgają bardzo odległych czasów i z wiekami traciły powoli swoje znaczenie i w chwili obecnej, z wyjątkiem sędziów pokoju, stały się niemal czysto reprezentacyjnymi. Jako odrębna jednostka samorządowa powstaje hrabstwo administracyjne dopiero na zasadzie aktu z 1888 roku*). Hrabstwo administracyjne ma przypuszczalnie odpowiadać obszarom hrabstw parlamentarnych (okręgi wyborcze), z wyjątkiem części hrabstw objętych borough county (hrabstwa miejskie) i innych wyraźnych poszczególnych wyłączeń. W każdym hrabstwie istnieje rada hrabstwa, przypominająca naogół bardzo radę miejską, zachodzą tylko różnice pod względem rozległości atrybucji i prawa nadzoru nad innymi jednostkami samorządowymi, oraz co do warunków wyborczych, tak np. duchowni, którzy nie mogą być radnymi miejskimi, nie są odsunięci od udziału w radzie hrabstwa itp.

Akt 1888 r. określa, iż uprawnionymi do udziału w wyborach do rady hrabstwa są wszelkie osoby, które zajmowały mieszkanie opodatkowane w czasie 12 miesięcy w obrębie grodu lub parafii, opłacały wszelkie podatki i są wniesione na listę wyborców miejskich i parafialnych. Jedynymi ogólnymi warunkami, pozbawiającymi prawa wyborczego są: nieletniość, pomieszanie zmysłów, otrzymywanie zapomóg dobroczynności publicznej.

Wszystkie hrabstwa administracyjne podzielone zostały w celach administracyjnych na okręgi wyborcze, reprezentowane przez jednego radnego. Prawo podziału na okręgi i określanie ilości radnych przysługuje L. G. B. Ilość radnych różni się bardzo w poszczególnych hrabstwach tak np. hrabstwo Rutland posiada 21 radnych — hrabstwo Lanca-

*) Hrabstw istnieje w Anglii około 63. Hrabstwa połączyły się na wzór miast i unii w związek rad hrabstw „County Councils Association“.

shire 105-ciu. Przeciętna liczba wynosi około 60. (W miastach zwykle okręgami wyborczymi dla rady hrabstwa są wards, w okręgach miejskich—okręgi sanitarne, a gdzie zachodzi potrzeba dalszego podziału — parafie). Radnymi nie mogą być: osoby będące na płatnych przez radę stanowiskach, osoby zainteresowane w umowach i kontraktach rady, oraz bankruci. Radni stanowią $\frac{2}{3}$ rady hrabstwa, $\frac{1}{3}$ zaś aldermani. Zwykli radni obierani są na przeciąg lat trzech i ustępują jednocześnie, aldermani zaś na lat 6 i $\frac{1}{2}$ ustępuje co trzy lata. Aldermani wybierani są już to z pośród radnych, już to z pośród osób posiadających kwalifikacje na radnego; o ile wybrani są z pośród radnych, to miejsce radnego zostaje opróżnione. Rada obiera przewodniczącego corocznie (miejsce jego jako radnego nie wakuje). Rada hrabstwa zbiera się cztery razy do roku obowiązkowo, pierwsze posiedzenie odbywa się w początkach listopada, na niem zostaje obrany przewodniczący oraz aldermani. Quorum konieczne do prawomocności uchwał nie może spaść niżej $\frac{1}{4}$ radnych.

Ogół rad hrabstw odbywa tylko te cztery obowiązkowe posiedzenia, w przerwach działa zapomocą stałych komitetów. Zawiadomienia o posiedzeniach rady hrabstwa winny być rozslane przynajmniej na 3 dni przedtem, razem z porządkiem dziennym. (Ogłoszenie w County Office). Porządek dzienny układany bywa zwykle podług następującego porządku: 1) Protokół poprzedniego zebrania, 2) sprawy przekazane przez akt parlamentarny radzie hrabstwa, 3) delegacje przyjęte, 4) korespondencja odczytana, sprawy i kwestye wniesione, 5) kwestye przesunięte z poprzedniego posiedzenia, 6) sprawozdanie komitetu, 7) uchwały komisji.

Na posiedzeniach odroczonech, porządek dzienny winien być nie zmieniony. Quorum obowiązujące $\frac{1}{4}$ członków. Uchwały pobierane są większością głosów, głos decydujący posiada przewodniczący.

Rada określa sama swój regulamin, jak również organizację i podział pracy.

*Zebrania
rady.*

Komitety.

Zazwyczaj posiada rada następujące komitety: finansowy, szkolny, policyjny (joint committee), dróg i mostów, zdrowia, epizootyi, przytułków, działek gruntowych, budowl, szkół zawodowych, podatkowy, spraw parlamentarnych.

Każdy komitet musi prowadzić listę obecności. Uchwały zapadają większością głosów; głos przewodniczącego przeważa. Zazwyczaj o zebraniach komitetów zawiadamia sekretarz rady; zawiadomienia mogą jednak również pochodzić od przewodniczącego lub zastępcy. Naogół wszelkie stałe komitety winny się zbierać przynajmniej 4 razy do roku i zdawać sprawę ze swej działalności. Wszelkie protokoły, uchwały, sprawozdania komitetów powinny być drukowane i przesyłane wszystkim członkom rady hrabstwa przed posiedzeniem. Reprezentacja, kontrola i kierunek są zadaniem rady.

Kompetencja komitetów jest szeroka, uchwały ich posiadają pewną prawomocność, pochodzącą z rodzaju stałego mandatu, do czasu odwołania przez radę. Każdy z komitetów ustala swój regulamin, quorum konieczne do prawomocności uchwał. Najważniejszym z komitetów jest finansowy, żaden wydatek, żadne zobowiązanie nie może być powzięte bez uprzedniego zasięgnięcia jego opinii.

Kompetencja

Rada hrabstwa jest właścicielką wszelkich nieruchomości i ruchomości hrabstwa i do niej należy zarząd nimi. Jest władzą finansową nawet w takich sprawach, w których nie jest osobiście zainteresowana; należy do niej wyszukiwanie dochodów na pokrycie nie tylko swoich wydatków, ale i sądownictwa. Na początku roku obowiązana jest rozpatrzyć budżet. Rada ma prawo kupna i sprzedaży za pozwoleniem L. G. B., odpowiada za wszelkie długi i zobowiązania hrabstwa. Do obowiązków rady należy zakładanie i kierownictwo przytułków dla obłąkanych, zajęcie się sprawami emigracyi, a również w razie niespełnienia funkcji swych przez rady okręgowe, sprawą działek robotniczych. W dziedzinie wychowania i szkolnictwa należą do niej szkoły poprawcze oraz w dużym zakresie zakładanie i prowadzenie szkół zawodo-

wych i technicznych. Komisya zaś szkolna stanowi właściwą władzę szkolną w hrabstwie. Wszelkie drogi główne należą i muszą być utrzymywane przez radę hrabstwa, jak również budowa i reperacja mostów.

Rada hrabstwa udziela koncesyi i pozwoleń na różne przedsiębiorstwa np. na wyścigi konne, otwarcie teatru, sal tańca lub sal muzycznych, rejestruje statuty instytucyi naukowych, otrzymuje deklaracje założycieli fundacyi dobroczynnych. Powstawanie niektórych towarzystw kredytowych (loan societies) i zgromadzeń wyznaniowych podlega jej kontroli. Rada mianuje i odwołuje urzędników hrabstwa, mianuje coronerów (urzędników stwierdzających przyczyny śmierci), określa regulaminy i taryfy, któremi się kierują inspektorzy np. w kwestyach miar i wag itp. Fakultatywnie należy do niej — również nominacja niektórych officers of health. Odnośnie do innych jednostek samorządowych przysługuje jej prawo głosu przy powstawaniu nowych grodów, przy określeniu nowych granic parafii lub okręgów sanitarnych, od niej zależy podział okręgów miejskich na wards i przemiana okręgów wiejskich na miejskie; określa ona ilość radnych w parafiach hrabstwa, decyduje o tem, czy dana parafia będzie posiadać radę parafialną, czy też nie, oraz udziela pożyczek radom parafialnym. Do niej należy również obrona interesów publicznych, reprezentuje hrabstwo w sądzie, przysługuje jej prawo opozycyi w parlamencie przeciw prawom, mogącym przynieść szkodę hrabstwu. Wykonywa prawa, mające na celu zapobieżenie chorobom zakaźnym, regulowanie przerobu i fabrykacyi materyałów wybuchowych, a należy do niej również ochrona ptactwa i ryb. Rada jest odpowiedzialną za szkody ponoszone przez osoby lub własności z powodu rozruchów.

Rada posiada prawo wydawania licznych bylaws. Obecność $\frac{2}{3}$ radnych przy uchwale konieczna jest dla ich prawomocności, jeden egzemplarz jest doręczony sekretarzowi stanu spraw wewnętrznych; muszą one być ogłoszone na 40

Bylaws.

dni przed wejściem, w życie. Jeżeli prawa te przewidują i poddają karze (nie wyższej ponad 5 £; nie obowiązują w grodach) czyny jeszcze nie karane z punktu widzenia prawnego, to wymagają aprobaty L. G. B.

Urzednicy.

Głównymi urzędnikami rady hrabstwa tak jak rady miejskiej są: sekretarz, który jest zarazem i sekretarzem sądu pokoju oraz skarbnik, pozatem posiada rada hrabstwa innych mniej ważnych urzędników jak: lekarzy, chemików, inspektorów, audytorów itp. Żaden z płatnych urzędników hrabstwa, który winien cały swój czas poświęcać sprawom hrabstwa, nie może podlegać wyborom do parlamentu.

Finanse.

Jak to było zaznaczonem powyżej, najważniejszym z komitetów rady hrabstwa jest komitet finansowy, stanowiący po-niekąd odrębne ciało i posiadający dość daleką idącą auto-nomię. Źródła dochodów, z których czerpie rada hrabstwa opierają się na dochodach z własności, opłatach, pożyczkach, zapomogach i podatkach.

Pozyczki.

Pożyczki bywają zaciągane dla celów stałego pożytku w zakresie obowiązków rady np. w celu konsolidacji istniejących długów, kupna gruntu i budowli, a nawet w celu przy-chodzenia z pomocą emigracyi z danego hrabstwa. Pożyczki te wymagają sankcyi L. G. B. nie mogą być zaciągane na dłuższy okres czasu aniżeli 30 lat, lecz nawet L. G. B. nie może bez zezwolenia parlamentu upoważnić pożyczki, któraby sprowadziła ogólny dług hrabstwa do sumy wynoszącej ponad $\frac{1}{10}$ wartości podlegającej opodatkowaniu w obrębie hrabstwa. Pożyczka może być gwarantowana bądź za pomocą „county stock“, funduszu hrabstwa, powstałego podług prawa z 1888 roku, przez roczne raty lub roczne poświadczenia, podług prawa z 1875 roku (Local Loans act) lub za pomocą mortgage, hipoteki podług prawa o zdrowotności publicznej (public Health act). Każda pożyczka musi być spłacana rocznemi lub półrocznemi ratami, lub też z funduszu amortyzacyjnego.

Zapomogi.
Zapomogi czerpane są z sum, z których niektóre zbierane są w obrębie hrabstwa przez urzędników centralnych i doręczane radzie przez Exchequer'a. Najważniejsze z tych sum pochodzą z „local taxation licenses“, t. j. z opłat wnoszonych za koncesye i pozwolenia na sprzedaż napoi wysokowych, utrzymywanie psów, koni, broni i wielu innych; z proporcjonalnego udziału, wynoszącego około $\frac{2}{3}$ całej pobieranej sumy ze stempli spadkowych „probate duty“; ze szczególnych, określonych w statucie z 1890 roku, opłat celnych i monopolowych „custom and exise duties“. Niektóre z tych sum nie mogą wpływać wprost do kasy hrabstwa, lecz muszą być wpłacane na rzecz „Exchequer Contribution Account“, i są z góry przeznaczone na pensye urzędników dobroczynności publicznej, lekarzy, urzędników prowadzących księgi ludności, na policyę, a wypadkach monopoli i opłat celnych na techniczne, zawodowe wychowanie. Tylko o ile te wydatki są zaspokojone, mogą być sumy te przeznaczone na ogólne potrzeby hrabstwa.

Podatki.
Podstawa i sposób ściągania podatków wewnątrz hrabstw „basis and standart“ ustalone są przez „Assessment Committee“, który może przyjąć istniejącą listę szacunkową, sporządzoną przez opiekunów lub zarządzić nowy szacunek własności opodatkowanych. Każdy przyjęty szacunek może od czasu do czasu, w miarę potrzeby, podlegać zmianie. Rada hrabstwa poleca ustalenie słusznego i równego podatku „fair and equal rate“, który zostaje rozłożony na poszczególne parafie, proporcjonalnie do wartości wykazanych w listach szacunkowych. Podatki te są pobierane przez opiekunów w ten sam sposób, co podatek na biednych. Jeżeli opiekunowie nie wpłacą określonej przez radę hrabstwa sumy, to rada przelewa obowiązek ten na nadzorców i jeżeli ci jej nie wniosą, to mogą wymódz za pomocą „exacting from them personalny“, przymusu osobistego. Wszelkie zażalenia co do wysokości i rozkładu podatków skierowywane są do kwartalnych sesyi sędziów pokoju. Ogólna suma podatków podniesionych w 1890—1

roku wynosiła 15 milionów £, czyli przeciętnie w poszczególnym hrabstwie 28.000 £. Przy końcu każdego roku ogłaszane są bilanse hrabstwa i są dostępne dla każdego opłacającego podatki.

*Standing
Joint
Committee.*

Komitetem niemal całkowicie niezależnym od rady hrabstwa i w połowie tylko składającym się z jej członków, a w połowie z sędziów pokoju, jest tak zwany Standing Joint Committee, który jest władzą policyjną w hrabstwie. Ilość członków określana jest przy porozumieniu rady hrabstwa z kwartalną sesją sędziów pokoju, w razie braku zgody przez sekretarza stanu. Żadne specjalne prawo nie określa czasu na który zostają powołani członkowie S. J. C., ponieważ jednak radni hrabstwa urzędują tylko przez lat 3, domniemywa się przeto, że radni członkowie S. J. C. zmieniają się co lat trzy. Komitety zostały powołane do życia na zasadzie prawa z 1888 roku. Przewodniczego obiera zebranie S. J. C. z pomiędzy siebie.

Zadaniem S. J. C. jest nominacja i kierunek czynności sekretarza sądów pokoju oraz kontrola działalności sekretarzy dla okręgów zwykłych sędziów pokoju „petty sessional Divisions“ lecz główną funkcją jest kontrola i zarząd policyją hrabstwa.

Akt z 1856 roku „County and Borough police act“ jest pomimo licznych zmian właściwym prawem obowiązującym w kwestjach policyi. S. J. C. ustanawia ilość policyi utrzymywanej przez hrabstwo, dzieli je na okręgi policyjne „police districts“ i określa ilość konstablów w każdym, mianuje głównego „Chief constable“ dla całego hrabstwa i dostarcza budynków potrzebnych dla urzędów policyjnych. W celu osiągnięcia pewnej jednolitości zostają prawa co do umundurowania, płacy itp. określone przez Secretary of State, sekretarza stanu spraw wewnętrznych, lecz wprowadzenie ich w życie leży w ręku S. J. C. Żadne specjalne prawo nie przewiduje kwestyi granic „police district“ jednak na ogół muszą one odpowiadać okręgom sędziów pokoju. Chief Constable mianuje

za zgodą petty session potrzebną ilość konstablów w każdym z okręgów oraz superintendenta, który posiada dość dużą władzę w zakresie uwalniania i karania podległych sobie konstablów, sam zaś kontrolowany jest przez S. J. C. Q. S. Sesye kwartalne oraz pojedynczy sędziowie pokoju mają jednak zachowane pewne prawa (Act z 1888 r.), mogą oni zatem wydawać polecenia spełniania takich czynności związanych z policyją, jakie będą uważali za konieczne. Chief Constable obowiązany jest być obecnym na każdej sesyi Quarter Sessions, Superintendent zaś, Petty session. Na pokrycie wydatków na policyję składają się z jednej strony zapomogi z Exchequer Contribution Account (wydawane w razie udzielenia przez sekretarza stanu świadectwa o sprawności i dobrym składzie policyi w hrabstwie za rok ubiegły) oraz w połowie w Pension Fund (1890 rok nowy statut). Fundusz ten składa się z potrąceń z pensyi za niedbałe sprawowanie obowiązków, opłat za specjalne czynności itp. oraz z bezpośredniego udziału skarbu. Pozostałość pokrywa podatek policyjny rozkładany w każdym okręgu stosownie do ilości funkcjonujących w nim konstablów. Ściągany jest ten podatek na tych samych podstawach i w ten sam sposób, co i inne podatki hrabstwa. Zwykły konstabl nie ma prawa udziału w wyborach ani parlamentarnych ani miejskich, nie może mieć innego zajęcia, nie podlega zaskarżeniu, gdy działa na zasadzie „Justices warrant“ poświadczenia sędziowskiego oraz bone fide.

VI.

Centralny nadzór nad życiem samorządowym wykonywany jest obecnie przez jeden z departamentów — Local Government Board. Departament ten powstał ze zlania się dwóch dawniejszych urzędów — urzędu dobroczynności — „Poor law board“ i urzędu zdrowia publicznego — „Public Health Board“ w jedno ciało. Prawa, które do roku 1894 przysługiwały poszczególnym tym urzędom zostały całkowicie przekazane L. G. B. i w działalności jego możemy rozróżnić dwa kie-

*Nadzór nad
samorządem.
Ingerencya
L. G. B.
w sprawach
dobroczyn-
ności
publicznej
(Union).*

runki—nadzór nad sprawami dobroczynności publicznej i sprawami sanitarnymi.

W sprawach dobroczynności przysługuje zatem L. G. B. prawo wydawania wszelkich przepisów ogólnych co do zadań, które winny spełniać wszystkie urzędy opiekuńcze, oraz szczególnych, dotyczących jednego lub kilku urzędów. Rozporządzenia L. G. B. mogą dotyczyć wszelkich działań urzędu, lecz nie udzielania pomocy ubogim w poszczególnych przypadkach. Ogólne te rozporządzenia rozciągają się niemal na wszelkie możliwe pola działania, dotyczą się one np. regulaminu posiedzeń urzędu opiekuńczego, godziny wstawania pensjonarzy domu pracy, rodzaju i ilości pożywienia i t. p. Przepisy te tak drobiazgowo pozostawiają urzędowi opiekuńczym właściwie jedynie zastosowanie szczególnych zasad w poszczególnych przypadkach.

Dla kontroli wykonywania przepisów a również porządnego prowadzenia spraw urzędu opiekuńczego назначa L. G. B. inspektorów, którzy nie tylko posiadają prawo rewizji domów pracy, lecz i asystowania na posiedzeniach i zabierania głosu (bez prawa głosowania).

L. G. B. posiada również wysoce skuteczne rękojmię przeprowadzenia swoich przepisów i rozporządzeń. Posiada prawo wydawania przepisów o uzdolnieniu, zadaniach i pensjach płatnych urzędników urzędów opiekuńczych; a jakkolwiek urząd opiekuńczy mianuje tych urzędników i nie mogą być oni usunięci przez L. G. B., to jednak nie mogą być zwolnieni z urzędu bez zezwolenia L. G. B.

Prawo złożenia kogoś z urzędu bywa dość często wykonywane (w latach 1902 — 1904 złożono z urzędu 115 osób, a 1½ razy tyle osób podało się do dymisji z obawy przed usunięciem). Jest to jeden ze sposobów wywierania wpływu na bieg spraw urzędu opiekuńczego przez L. G. B., jednakże naogół stara się L. G. B. utrzymać swój wpływ raczej drogą perswazyi bądź to piśmiennej, bądź to za pośrednictwem swoich inspektorów.

L. G. B. posiada prawo rewizji, regulowania, nakładania obowiązków na urzędy opiekuńcze, a zarówno zmniejszenia zakresu ich działalności, np. przez prawo udzielania aprobaty co do kupna gruntów oraz zaciągania pożyczek. Poza tem wszelkie rachunki urzędu opiekuńczego podlegają rewizji L. G. B. z tym następstwem, że jeżeli po odpowiednim zbadaniu okaże się, iż jakiś wydatek był niestosownym, posiada L. G. B. prawo nakazania pokrycia go przez odpowiedniego urzędnika.

W sprawach sanitarnych nie posiada L. G. B. tak określonych praw kontroli oraz ingerencji, jak w sprawach dobroczynności publicznej. Przysługuje mu prawo wydawania niektórych rozporządzeń odnoszących się do wyboru władz sanitarnych, t. j. rad okręgowych oraz wyborów do rad parafialnych. Posiada prawo wydawania przepisów dotyczących się szczepienia ospy i przy epidemiach, w sprawach pogrzebów pomocy lekarskiej oraz dezynfekcyi etc. Wszelkie rachunki rad parafialnych oraz okręgów muszą być prowadzone podług przepisanych sposobów. Poza drobnymi różnemi przepisami, nakładającymi na władze sanitarne mniej ważne obowiązki, może L. G. B. polecić radom okręgowym założenie cementarza, domu przedpogrzebowego i t. p.; podjęcie wykonania prawa o zanieczyszczaniu rzek lub też np. włożyć na radę okręgu miejskiego obowiązek dostarczania wody wszelkim domom mieszkalnym.

L. G. B. przysługuje również prawo zmuszania danych władz lokalnych do wykonywania prawnie przypadających im obowiązków, w razach otrzymania licznych skarg, tak np. w przypadkach usuwania zanieczyszczeń, wprowadzenia kanalizacyi i wodociągów, naznaczania chemików, inspektorów środków żywnościowych i materiałów aptecznych, rozporządzeń o szczepieniu ospy i wielu innych. W wypadkach takich może L. G. B. uzyskać rozkaz królewskiego „mandamus“, w którym to razie niewykonanie go pociąga za sobą kary więzienia, lub też może naznaczyć urzędnika, który

*Aprobata
kupna
gruntów
i pożyczek.*

*Ingerencya
L. G. B.
w sprawach
sanitarnych
(parafie,
okręgi,
hrabstwa)*

*Przepisy
i rozporządzenia.*

„Mandamus“.

rzeczy te przeprowadza na koszt danego ciała samorządowego.

Najdalej idące prawa posiada L. G. B. odnośnie do sprawdzania ksiąg rachunkowych, za wyjątkiem rad miejskich, wszelkie ciała samorządowe podlegają pod tym względem kontroli L. G. B. W razie jakiegoś nieprawego wydatku może ministerjum odmówić uznania go i nakazać poniesienie kosztów przez osoby, które go postanowiły. Może żądać Wszelkich rachunków i sprawozdań w sprawach wchodzących w zakres jego kompetencji. Posiada cały sztab inspektorów, którzy w przypadku urzędów opiekuńczych stale, w innych wypadkach nie stale, są obecni na zebraniach ciał samorządowych (za wyjątkiem rad miejskich). Główną czynnością jednak inspektorów tych, tak ogólnych, jak budowlanych, jest przeprowadzanie badań i ankiet w sprawach projektów lokalnych, wymagających zatwierdzenia L. G. B.

Działalność L. G. B. leży właściwie na negatywnym polu ograniczania swobody działalności ciał samorządowych, jeżeli chodzi o sprawy przyznawania pozwoleń na szczególne akty oraz zarządzenia, lub np. udzielania okręgom wiejskim kompetencji okręgów miejskich; kwestye powstawania gazowni, skupu wodociągów, wymagają jego aprobaty.

Zarówno ministerjum samorządu, jak handlu mogą wywierać duży wpływ w sprawach przedsiębiorstw miejskich. Wszelkie ciała samorządowe, pragnące przystąpić do jakichś przedsiębiorstw, mogą uzyskać możność podejmowania ich na zasadzie rozporządzeń tymczasowych (provisional orders) wydawanych przez ministerjum (wymagających późniejszego potwierdzenia parlamentu), lub też za pomocą bilów prywatnych—private bilów, przeprowadzonych wprost w parlamencie. Ostatni sposób jest jednak ogromnie kosztowny i przewlekły, tak, iż zwykle, tak miasta, jak okręgi miejskie korzystają z pierwszego, przychodząc dość łatwo do porozumienia w odpowiednim ministerjum.

Niemal najpewniejszą rękojmią utrzymania wpływu L. G. B. na bieg spraw ciał samorządowych jest system subwencji. Tam, gdzie pobierane są zapomogi z pieniędzy asygnowanych przez parlament, na utrzymanie urzędników samorządowych, zostają wydawane przepisy dotyczące się mianowania, obowiązków, płacy i okresu urzędowania przez L. G. B., co naturalnie zapewnia mu zupełną kontrolę nad tymi urzędnikami.

W wyższym jeszcze stopniu posiada władza centralna w osobie sekretarza spraw wewnętrznych możność nadzoru nad policją lokalną. Subwencya udzielana przez państwo wynosi połowę kosztów utrzymania policji lokalnej; w tych przypadkach, gdy ciało samorządowe uzyskuje od sekretarza stanu spraw wewnętrznych świadectwo sprawności policji i obowiązane jest wtenczas do zastosowania się do ogólnych przepisów co do obowiązków, plac, ubioru itp.

Jednym z ostatnich sposobów oddziaływania władz centralnych na życie samorządowe jest prawo określające, iż wszelkie bylaws wydawane przez rady miejskie i hrabstw winny być przedstawiane ministeryum spraw wewnętrznych, które w ciągu 40 dni ma prawo odmówić potwierdzenia.

Podanie o jednorazowe rozporządzenia dotyczące się oświetlenia elektrycznego, budowy kolejek i tramwai, skierowane są do ministeryum handlu. Ministeryum rolnictwa pomiędzy innymi rozporządzeniami, wydaje przepisy dotyczące się walki z zarazami bydła.

Subwencje państwowe.

Nadzór państwowy nad policją.

Bylaws.

84716

78365

Bibliografia.

- Die Englische Verfassung—Lawrence Lovell.
Parochial Self-Government—Henry C. Stephens.
An Outline of English Local Government — Edward Jenks. 1894.
Municipal Government in Great Britain — Albert Shaw. 1895.
The Duties of County Councils under the Local Government
Act 1894—F. Rowley Parker.
The poor law Acts 1894—1908 — Herbert Dawey.
Thirty-ninth annual Report of the Local Government Board.
L'Administration Locale en France et en Angleterre — Paul
Leroy Beaulieu.
L'Administration Local en Angleterre—P. Armijon.
Le Gouvernement Local en Angleterre—Redlich et Hirst.
Selfgovernment, Kommunalverfassung und Verwaltungsgerichte
in England—Gneist.
Мелкая земская единица.—Изд. кн. Долгорукова и кн.
Шаховскаго—artykuł Winogradowa.
Ustrój państwowy Anglii.—Woodrow Wilson.
Haddens Handbook of the Local government Act.
Zarząd centralny i lokalny—P. Ashley.

